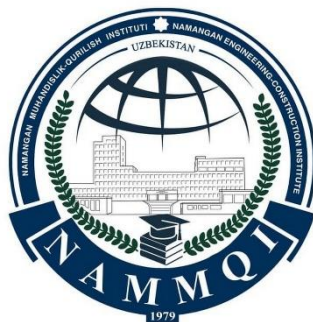

O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
NAMANGAN MUHANDISLIK-QURILISH INSTITUTI

“IQTISODIYOT” KAFEDRASI

R.BOTIROVA

“IQTISODIY XAVFSIZLIK”
FANI BO‘YICHA

O‘QUV-USLUBIY MAJMUA

Namangan - 2024

UDK: 1458 (1245/14)

R.Botirova. “Iqtisodiy xavfsizlik” fani bo’yicha o’quv-uslubiy majmua.
Amaliy mashg’ulot uchun. – Namangan: NamMQI, 2024-yil, 100 bet.

Taqrizchilar:

I. Sirojiddinov – NamMQI “Buxgalteriya hisobi va audit” kafedrası
professori

M. Isakov – NamMQI “Iqtisodiyot” kafedrası dotsenti

NamMQI “Iqtisodiyot” kafedrasining 2024-yil 26-iyundagi 11-sonli
majlisida muhokama qilingan.

O’quv-uslubiy majmua Namangan muhandislik-qurilish instituti O’quv
uslubiy Kengashining 2024-yil 3-iyuldagi 1004-sonli qaroriga muvofiq o’quv
jarayoniga tatbiq etish uchun tavsiya etilgan.

© Namangan, 2024-yil

O'QUV-USLUBIY MAJMUANING TARKIBIY TUZILISHI

(Amaliy mashg'ulot uchun)

№	Majmuaning tarkibiy qismlari	betlar
	Majmuaning qisqacha annotatsiyasi.....	4
I.	Fanning me'yoriy-uslubiy ta'minoti.....	6
1.	Fanning prospekti.....	6
2.	Amaliy mashg'ulotlar rejasi.....	17
II.	Fanning mazmuni va axborot-resurs ta'minoti.....	31
1.	Amaliy mashg'ulotlar uchun topshiriqlar, keys stadi, vaziyatli masalalar va testlar.....	31
2.	Mavzular bo'yicha taqdimot slaydlari va video roliklar.....	56
3.	Davriy mustaqil ta'limga oid topshiriqlar.....	91
III.	Fanni o'qitishning interaktiv texnologiyalari.....	94
1.	Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar sharhi.....	94
2.	Glossariylar.....	103
3.	Tavsiya etiladigan elektron jurnallar va internet saytlar.....	106

MAJMUANING QISQACHA ANNOTATSIYASI

O‘quv-uslubiy majmua – Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida bakalavriat ta’lim bosqichilarining o‘quv rejalarida aks etgan fanlar bo‘yicha professor-o‘qituvchining dars jarayoniga o‘quv-uslubiy tayyorligini tasdiqlovchi eng muhim mezon, me‘yoriy-uslubiy hujjatdir.

Majmuaning asosiy maqsadi – avvalambor fanning o‘qituvchisi, xuddi shuningdek talaba uchun, fanni har tomonlama sermazmun, chuqur nazariy, uslubiy va amaliy tarzda yetkazish (talaba uchun – o‘zlashtirish) uchun yagona o‘quv-uslubiy va axborot-resurs manbaini yaratish hisoblanadi.

O‘quv-uslubiy majmua Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti iqtisodiyot ta’lim yo‘nalishlari uchun mo‘ljallangan bo‘lib, u jumladan quyidagi tarkibiy tuzilishga ega:

- *fanning me‘yoriy-uslubiy ta‘minoti,*
- *fanning mazmuni va axborot-resurs ta‘minoti,*
- *fanni o‘qitishning interaktiv texnologiyalari,*
- *talabalarining bilimni baholash uslubiyoti,*
- *qo‘shimcha elektron ta‘lim resurslarini o‘z ichiga olgan.*

Ilg‘or xorijiy tajriba bilan uzviylik.

Mazkur majmua ilg‘or xorijiy tajribani keng o‘rganish, umumlashtirish va undan ta’lim va tadqiqotlar jarayonida samarali foydalanish mahsulidir.

“har bir oliy ta’lim muassasasi jahonning yetakchi ilmiy-ta’lim muassasalari bilan yaqin hamkorlik aloqalari o‘rnatish, o‘quv jarayoniga xalqaro ta’lim standartlariga asoslangan ilg‘or pedagogik texnologiyalar, o‘quv dasturlari va o‘quv-uslubiy materiallarini keng joriy qilish, o‘quv-pedagogik faoliyatga, master-klasslar o‘tkazishga, malaka oshirish kurslariga xorijiy hamkor ta’lim muassasalaridan yuqori malakali o‘qituvchilar va olimlarni faol jalb qilish, ularning bazasida tizimli asosda respublikamiz oliy ta’lim muassasalari magistrant, yosh o‘qituvchi va ilmiy xodimlarining stajirovka o‘tashlarini, professor-o‘qituvchilarni qayta tayyorlash va malakasini oshirishni tashkil qilish”

vazifalari alohida ta'kidlangan.

Ushbu qarorda belgilangan vazifalarni amalga oshirish maqsadida ta'lim va tadqiqotlarning mazkur axborot-resurs manbaini ishlab chiqishda Dankin Universiteti, Massachusetts Texnologiya instituti va Nyu-York Davlat Universiteti (AQSH), Oksford Universiteti, Bat Universiteti va London Metropoliten Universiteti (Buyuk Britaniya), Bremerxafen Universiteti (Germaniya), Vaseda Universiteti (Yaponiya), Kemyong Universiteti (Koreya Respublikasi), Shanxay Universiteti (XXR) va boshqa yetakchi xorijiy universitetlar boy ijobiy tajribasidan samarali foydalanildi.

Majmuani takomillashtirish masalalari.

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti tomonidan 2018 yil 5 iyunda imzolangan "Oliy ta'lim muassasalarida ta'lim sifatini oshirish va ularning mamlakatda amalga oshirilayotgan keng qamrovli islohotlarda faol ishtirokini ta'minlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi PQ-3775-sonli qarorda "innovation va texnologik g'oyalarni har tomonlama rivojlantirish hamda qo'llab-quvvatlash uchun zarur shart-sharoitlar yaratish, professor-o'qituvchilar, yosh olimlar va talabalarning innovation texnologiyalarni yaratish borasidagi tashabbuskorligini oshirish yuzasidan aniq choralar ko'rish"¹ bo'yicha aniq vazifalar belgilab berilgan. Shularni e'tiborga olgan holda, ushbu elektron o'quv-uslubiy majmua o'quv yili mobaynida xalqaro va milliy iqtisodiyot tizimidagi o'zgarishlar va tendensiyalar, yangi qabul qilingan qonunlar, farmonlar va qarorlarni, xorijda va respublikada chop etilgan yangi o'quv va ilmiy adabiyotlarni, fan-texnika va texnologiya borasida erishilgan yangi yutuqlarni hisobga olgan holda muntazam takomillashtirilib boriladi.

"Iqtisodiy xavfsizlik" fani o'z ichiga quyidagi vazifalarni oladi:

- ***birinchidan***, mamlakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash va uning o'ziga xos xususiyatlarini o'rganish;

- ***ikkinchidan***, mamlakat iqtisodiy xavfsizligiga ta'sir etuvchi ichki va tashqi tahdidlarni aniqlash;

- ***uchinchidan***, respublika iqtisodiyoti taraqqiyotining xarakterli xususiyatlarini o'rganish va rivojlanish istiqbollari belgilash;

- ***to'rtinchidan***, xufyona iqtisodiyot va korrupsiyaga qarshi kurashish yo'llarini belgilash;

- ***beshtinchidan***, iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning xorij tajribasini o'rganish va mamlakatimiz sharoitiga mos keladigan jihatlarini qo'llash.

Shuningdek, "Iqtisodiy xavfsizlik" fani fundamental fanlardan biri bo'lib, boshqa iqtisodiy fanlarni chuqur o'rganishda asos bo'lib xizmat qiladi.

¹ Ўзбекистон Республикаси Президентининг "Олий таълим муассасаларида таълим сифатини ошириш ва уларнинг мамлакатда амалга оширилаётган кенг қамровли ислохотларда фаол иштирокини таъминлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги ПҚ-3775-сонли Қарори. 2018 йил 5 июн. "Халқ сўзи" газетаси, 2018 йил 6 июнь.

FANNING PROSPEKTI

FANNING PROSPEKTI

(2017/2018 o'quv yili)

Fanning to'liq nomi:	Iqtisodiy xavfsizlik		
Fanning qisqacha nomi:	IX	Kod: IX	
Kafedra:	Sanoat iqtisodiyoti		
Professor-o'qituvchi haqida ma'lumot:	dots. R.Botirova	botirova1960@gmail.com	
Semestr va o'quv fanining davomiyligi	4- semestr		
O'quv soatlari hajmi:		4-semestr	
	jami:	170 (126,124,108)	
	shuningdek:		
	ma'ruza	54 (36)	
	seminar		
	amaliy	54 (36)	
	mustaqil ta'lim	62 (54,52,36)	
Yo'nalish nomi va shifri	6030100	Iqtisodiyot (tarmoqlar va sohalar bo'yicha)	
Fanning statusi	Qo'shimcha o'quv fani, tanlov fani		
Dastlabki tayyorgarlik:	Fan "Iqtisodiyot nazariyasi", "Iqtisodiy ta'limotlar tarixi", "Mikroiqtisodiyot", "Makroiqtisodiyot", "Korxona iqtisodiyoti" fanlaridan o'zlashtirilgan bilimlarga asoslanadi.		
Fanning predmeti va mazmuni: talabalarga iqtisodiy xavfsizlik, uning tarkibiy elementlari, iqtisodiy xavfsizlik shakllari, iqtisodiy xavfsizlik ko'rsatkichlarini hisoblash, korxonaning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash, axborot xavfsizligining o'ziga xos xususiyatlari, xufyona iqtisodiyot va Korrupsiyaga qarshi kurash jarayonlarida vujudga keladigan munosabatlarni, tashqi iqtisodiy xavfsizlik va mamlakat raqobatbardoshligini ta'minlashning nazariy va amaliy tomonlarini o'rganishga yo'naltirilgan.			

Fanni o‘qitishdan maqsad: Fanni o‘qitishdan maqsad – davlat, jamiyat va shaxsning muhim hayotiy manfaatlarini tan olgan holda mamlakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash bo'yicha yo'nalish ixtisosligiga mos bilim, ko'nikma va malakani shakllantirishdir.

Fanning vazifalari:

Fanning asosiy vazifasi quyidagilar:

- “Iqtisodiy xavfsizlik” fanining maqsad va vazifalari; fanning predmeti va ob'yekti;

- iqtisodiy xavfsizlik ko'rsatkichlari;
- iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir yetadigan ichki va tashqi tahdidlar;
- globallashuv jarayonlari; davlatning makroiqtisodiy funksiyalari;
- iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish yo'llari;
- bozor iqtisodiyotiga o'tishning umumiy strategiyasining nazariy va uslubiy

asoslarini ***bilishi va ulardan foydalana olishi;***

- iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning tamoyillari va usullari;
- respublika iqtisodiyoti taraqqiyotining xarakterli xususiyatlari;
- mavjud ijtimoiy-iqtisodiy muammolar va ularni hal yetish mexanizmlari;
- xufyona iqtisodiyot va Korrupsiyaga qarshi kurashish yo'llari ***haqida***

tasavvurga yega bo'lishi;

- iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning xorij tajribasini qo'llay olish;
- mamlakat iqtisodiy xavfsizligiga ta'sir yetuvchi asosiy omillarni tahlilini amalga oshirish;

- xufyona iqtisodiyot va Korrupsiya natijasida vujudga keladigan tahdidlarni iqtisodiyotga ta'sirini hisob-kitob qilish;

- aholining turmush darajasiga bevosita ta'sir yetuvchi ijtimoiy jarayonlarni bashorat qilish va zarur chora-tadbirlarni amalga oshirish bo'yicha ***ko'nikmalariga yega bo'lishi kerak.***

Fanning tematik tarkibi va mazmuni							
№	Mavzular nomi	Auditoriya soatlari				Mustaqil ish	Jami
		Ja-mi	shu jumladan:				
			ma’ruza	amaliy (seminar)	tajriba		
1	2	3	4	5	6	7	8
1,2-semestr							
1.	“Iqtisodiy xavfsizlik” faniga kirish, iqtisodiy xavfsizlikning mohiyati va tarkibiy elementlari	4	2	2	-	2	6
2.	Iqtisodiy xavfsizlik shakllari va asosiy ko’rsatkichlar	4	2	2	-	2	6
3.	Iqtisodiy xavfsizlikka tahdidlar	4	2	2	-	2	6
4.	Iqtisodiy xavfsizlikni ta’minlash mexanizmi	4	2	2	-	2	6
5.	Shaxsning iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash muammolari	4	2	2	-	2	6
6.	Aholi turmush darajasi iqtisodiy xavfsizlikning ijtimoiy indikatori sifatida	4	2	2	-	2	6
7.	Korxona (firma)ning iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash	8	4	4	-	4	12
8.	Xo’jalik faoliyatining pul-moliya sohasidagi iqtisodiy xavfsizlik	4	2	2	-	2	6
9.	Sanoat tarmoqlarida iqtisodiy xavfsizlikni ta’minlash	4	2	2	-	4	8
10.	Axborot xavfsizligini ta’minlashning o’ziga xos xususiyatlari	4	2	2	-	4	8
11.	Xufyona iqtisodiyot va Korrupsiyaga qarshi kurash	8	4	4	-	2	10
12.	O’zbekistonda Korrupsiyaga qarshi kurashning qonuniy va me’yoriy asoslari	4	2	2	-	2	6
13.	Mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash	4	2	2	-	2	6
14.	Mamlakatning iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash	4	2	2	-	2	6
15.	Tashqi iqtisodiy xavfsizlik va mamlakat raqobatbar-doshligini ta’minlash	8	4	4	-	2	10
	Jami		36	36	-	36	108

1- mavzu. “Iqtisodiy xavfsizlik” faniga kirish, iqtisodiy xavfsizlikning mohiyati va tarkibiy elementlari.

Iqtisodiy xavfsizlik fanining predmeti va vazifalari. Iqtisodiy xavfsizlik” fanining maqsadi va vazifalari hamda iqtisodiy fanlar tizimida tutgan o’rni. Iqtisodiy xavfsizlikning iqtisodiy mohiyati va ahamiyati. “Xavfsizlik”, “Milliy xavfsizlik”, “Iqtisodiy xavfsizlik” tushunchalarining talqini. Iqtisodiy xavfsizlikning tarkibiy elementlari. Mamlakat iqtisodiyotini barqaror rivojlantirishda iqtisodiy xavfsizlikning roli. “Rivojlanish”, “barqarorlik”, “xavfsizlik tushunchalari” va ularning o’zaro bog’liqligi. 2017–2021 yillarda O’zbekistonni Respublikasini yanada rivojlantirish bo’yicha harakatlar strategiyasining beshta ustuvor yo’nalishlaridan kelib chiqib iqtisodiy xavfsizlik muammolarini o’rganish.

2- mavzu. Iqtisodiy xavfsizlik shakllari va asosiy ko’rsatkichlar.

Iqtisodiy xavfsizlikning namoyon bo’lish shakllari. Shaxsning iqtisodiy xavfsizligi. Korxonaning iqtisodiy xavfsizligi. Davlatning iqtisodiy xavfsizligi. Xo’jalik faoliyati sohaslarida yuzaga keladigan iqtisodiy xavfsizlik turlari. Iqtisodiy xavfsizlik ko’rsatkichlari. Umumiy milliy iqtisodiy darajadagi ko’rsatkichlar. Hududiy darajadagi ko’rsatkichlar. Iqtisodiy xavfsizlikning quyi tahlilali chegaralari.

3- mavzu. Iqtisodiy xavfsizlikka tahdidlar

Iqtisodiy manfaatlar va tahdidlar. Iqtisodiy xavfsizlikka ichki va tashqi tahdidlar. Iqtisodiy maqsadlar va ularning turkumlanishi. Iqtisodiy o’sish. To’liq bandlik. Iqtisodiy samaradorlik. Iqtisodiy yerkinlik. Barqaror narx darajasi. Daromadlarning oqilona taqsimlanishi. Savdo balansi. Geopolitik tahdidlar. Tashqi iqtisodiy tahdidlar. Global yekologik tahdidlar. Ochiq iqtisodiyot sharoitida tashqi iqtisodiy xavfsizlikni ta’minlash.

4- mavzu. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash mexanizmi.

Iqtisodiy xavfsizlikni taminlashning maqsadi. Iqtisodiy xavfsizlikning institusional sharoitlarining yaratilishi. Iqtisodiy xavfsizlik konsepsiyasi. Davlatning iqtisodiy strategiyasi. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda davlatning tartibga soluvchilik vazifalari. Iqtisodiy xavfsizlik sohasida qo'llanuvchi siyosiy vositalar. Mamlakat iqtisodiy xavfsizligini tashqi iqtisodiy mexanizmi. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda davlatning asosiy vazifalari. O'zbekistonda iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.

5- mavzu. Shaxsning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash muammolari

Shaxsning yerkinliklari va iqtisodiy mustaqilligi. Shaxsning hayotiy muhim manfaatlar. Shaxsning xavfsizligiga tahdidlar. Shaxsning ijtimoiy-iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash yo'llari va vositalari. Shaxs manfaatlar va xavfsizligiga

tahdidlarning guruhlanishi. Reket tushunchasi va uning namoyon bo'lish shakllari. Shaxsning xavfsizligin ta'minlashda davlatning ijtimoiy siyosati.

6- mavzu. Aholi turmush darajasi iqtisodiy xavfsizlikning ijtimoiy indikator sifatida

Ijtimoiy manfaatlar. Aholini ijtimoiy muhofaza qilish. Aholini ijtimoiy muhofaza qilish mexanizmi. Kam ta'minlangan oilalarga ijtimoiy yordam tizimi. Aholining alohida guruhlari uchun ijtimoiy imtiyozlar tizimi. Pensiya ta'minoti tizimi. Ishsizlarni ijtimoiy himoya qilish tizimi. Aholining turmush darajasini oshirish masalalari.

7- Korxona (firma)ning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash.

Korxonaning iqtisodiy manfaatlari. Korxona faoliyati qoidalari. Korxonaning iqtisodiy xavfsizlik strategiyasi. Korxonaning tijorat sirlari. Korxonaning tijorat sirlari va axborotlarini himoyalash. Korxona iqtisodiy xavfsizligiga tahdidlar. Tashqi (yekzogen) tahdidlar. Ichki (yendogen) tahdidlar. Xalqaro va milliy tahdidlar. Korxona iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash va uning tamoyillari. Qonuniylik tamoyili. Iqtisodiy maqsadga muvofiqlik va foydalilik tamoyili. Dasturli-maqsadli rejalashtirish, mustaqillik va mas'uliyat tamoyili. O'zaro hamkorlik va faoliyatlarni muvofiqlashtirish tamoyili. Ixtisoslashuv va professionalizm tamoyili. Ishni tashkil yetish va talabchanlik, nazoratning ochiqligi tamoyillari. Korxona xavfsizlik tizimi.

8- mavzu. Xo'jalik faoliyatining pul-moliya sohasidagi iqtisodiy xavfsizlik.

Moliya muassasalarining iqtisodiy manfaatlari. Moliyaviy oqimlarga tahdidlar. Moliyaviy resurslarni maqsadli yo'naltirish. Moliyaviy muassasalar barqarorligini ta'minlash. Kapital "qochishi" tushunchasi va uning iqtisodiy mohiyati. Pul muomalasi sohasidagi iqtisodiy tahdidlar. Pul tizimi komponentlari. Moliya, pul-kredit tizimida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash dastaklari. Pul muomalasini mustahkamlash. Banklar xavfsizligini ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari. Inflyasiyani "jilovlash". Chet yel kapitalini jal yetish.

9- mavzu. Sanoat tarmoqlarida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash.

Yenergetika xavfsizligi. Yenergetika xavfsizligini ta'minlash yo'nalishlari. Yelektr yenergiyasini barqaror rivojlantirish istiqbollari. Muqobil yenergiya manbalaridan foydalanish masalalari. Oziq-ovqat xavfsizligining iqtisodiy ahamiyati. Oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlash muammolari. Aholining iste'mol tovarlarga bo'lgan talabini qondirish.

10- mavzu. Axborot xavfsizligini ta'minlashning o'ziga xos xususiyatlari.

Xizmatlar bozori va uning xavfsizligini ta'minlash. Biznes-razvedka va uning turlari. Biznes-razvedka qo'llaniladigan sohalar va uning afzalliklari. Benchmarking jarayonlari va natijalari. Strategik benchmarking. Axborot xavfsizligining mohiyati va unga tahdidlar. Axborot resurslariga tahdidlar.

Axborot xavfsizligiga tahdid ob'yektlari. Axborot xuruji. Axborot quroli. Axborot xavfsizligini ta'minlash mexanizmi. Axborot xavfsizligini ta'minlash yo'nalishlari. Axborotni himoyalash davlat tizimi.

11- mavzu. Xufyona iqtisodiyot va Korrupsiyaga qarshi kurash.

Xufyona iqtisodiyotning mazmuni. Xufyona iqtisodiyotning ta'riflari. Xufyona iqtisodiyotning vujudga kelish sabablari. Xufyona iqtisodiyot doirasida amalga oshiriladigan operatsiyalar. Xufyona iqtisodiyot sektorlari. Kriminal, ya'ni jinoiy xufyona iqtisodiyot. Kuzatilmagan xufyona iqtisodiyot. Noqonuniy ishlab chiqarish. Fiktiv iqtisodiyot. Xufyona iste'mol. Korrupsiya haqida tushuncha. Xufyona iqtisodiyotga qarshi kurash usullari. Indikatorlar uslubi. Yengil modellashtirish uslubi. Xufyona iqtisodiyotga nisbatan huquqiy chora-tadbirlarni amalga oshirish. Noqonuniy biznes va tadbirkorlikni oldini olish. Yolg'on tadbirkorlikka qarshi kurash. Korrupsiya va jinoiy xufyona iqtisodiyotga qarshi kurash. Korrupsiyaga qarshi kurash strategiyasi.

12-mavzu. O'zbekistonda Korrupsiyaga qarshi kurashning qonuniy va me'yoriy asoslari

Korrupsiyaga qarshi kurashda xalqaro hamkorlik me'yoriy-huquqiy jihatlari. Korrupsiyaga qarshi xalqaro miqyosdagi hujjatlar va bitimlar. Korrupsiyaga qarshi kurash bo'yicha xalqaro tashkilotlar. O'zbekistonda Korrupsiyaga qarshi kurashning qonuniy asoslari. O'zbekiston Respublikasining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi qonuni. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Korrupsiyaga qarshi kurashish to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunining qoidalarini amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi qarori. Korrupsiyaga qarshi kurashish bo'yicha respublika idoralararo komissiyasi va uning faoliyati.

13- mavzu. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash.

Mintaqa tushunchasi. Mintaqa iqtisodiyoti va mintaqaviy siyosat. Mintaqalarning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishi. Davlatning mintaqaviy siyosati. Mintaqaviy (hududiy) takror ishlab chiqarish jarayonlarini tartibga solish usullari. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligi. Mintaqaviy xavfsizlik tushunchasi. Mintaqaviy xavfsizlik tarkibi. Mintaqadagi iqtisodiy xavfsizlik idikatorlari. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligi ob'yektlari. Mintaqa xavfsizligiga tahdidlar. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash yo'nalishlari. Mintaqa iqtisodiyotining raqobatbardoshligini baholash. Mintaqa xavfsizligini baholash ko'rsatkichlari. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash mexanizmi. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash dasturini ishlab chiqish.

14- mavzu: Mamlakatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash.

Jahon iqtisodiy tizimida milliy iqtisodiyotning tutgan o'rni. Mamlakatimiz tashqi iqtisodiy siyosati tamoyillari. Iqtisodiyotning ochiqqligini ta'minlash. Tashqi iqtisodiy faoliyatni yerkinlashtirish. Mamlakat iqtisodiy manfaatlarini himoya qilish. Mamlakat iqtisodiy manfaatlarini himoya qilish va xavfsizligini ta'minlashda davlatning vazifalari. Mamlakat xavfsizligini ta'minlashni boshqarish

tizimi. Mamlakatning ichki iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash. Mamlakatning ichki iqtisodiy xavfsizligiga tahdidlar. Ijtimoiy-iqtisodiy tahdidlar.

15- mavzu: Tashqi iqtisodiy xavfsizlik va mamlakat raqobatbardoshligini ta'minlash.

Tashqi iqtisodiy faoliyat haqida tushuncha. Milliy manfaatlarga tahdidlar. Tashqi iqtisodiy faoliyat yo'nalishlari. To'lov balansi haqida tushuncha. Jahon xo'jalik tizimiga integratsiyalashuv jarayonlari. Mamlakatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashda bojxona organlarining o'rni. Xorijiy investisiyalarni jalb yetish bilan bog'liq xavfsizlik. Mamlakatning raqobatbardoshligi tushunchasi. Iqtisodiyot raqobatbardoshligini ta'minlash yo'llari. Xalqaro iqtisodiy tashkilotlarda milliy manfaatlarini himoyalash. Mamlakatning xalqaro savdo tizimiga integratsiyalashuvi. Barqaror iqtisodiy o'sish va xavfsizlikni ta'minlash jarayonlari.

Ta’lim berish va o’qitish turlari (metodlari):	Ma’ruza, amaliy mashg‘ulotlar, mustaqil ishlar (dumaloq stol, keys stadi, master-klasslar)		
Mustaqil ishlar:	O‘quv loyihalar, guruhli taqdimot, referatlar, keyslar, ma’ruzalar, krossvordlar, poster, prospekt, yesse va h.k.		
Maslahatlar va topshiriqlarni topshirish vaqti	Chorshanba Juma	14.30-15.30 11.00-13.00	Aud. 1/239 Aud. 1/239
Bilimlarni baholash shakllari, mezonlari, va tartibi:			
Baholash shakllari	Ttestlar, yozma ishlar, og‘zaki so‘rov, taqdimotlar va h.k.		
Baholash mezonlari	86-100 ball - «a’lo»: 71-85 ball - «yaxshi»: 55-70 ball - «qoniqarli»: 0-54 ball - «qoniqarsiz»		
Axborot resurs baza:			
Asosiy adabiyotlar:	1. “Social Insurance and Economic Security” Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015. 2. “Economic Security: Neglected Dimension of National Security?” Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011. 3. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016. – 503 s.		

	4. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist. 5. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.
Qo‘shimcha adabiyotlar:	1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi – T.: O‘zbekiston, 2014. – 46 b. 2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib intizom – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. T.: O‘zbekiston, 2017. – 34 b. 3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “O‘zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” gi Farmoni. 7 fevral 2017 yil. http://press-service.uz/document/5482/. 4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil. 5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning Oliy Majlisga Murojaatnomasi. // Xalq so‘zi. 2017 yil 23 dekabr. 6. Mirziyoyev Sh.M. Yerkin va farovon, demokratik o‘zbekiston davlatini birgalikda barpo yetamiz. - Toshkent : O‘zbekiston, 2016. - 56 b. 7. Mirziyoyev Sh.M. Qonun ustuvorligi va inson manfaatlarini ta’minlash - yurt taraqqiyoti va xalq farovonligining garovi. - Toshkent: “O‘zbekiston”, 2017. - 48 b 8. Mirziyoyev Sh.M. Buyuk kelajagimizni mard va olijanob xalqimiz bilan birga quramiz. - Toshkent: : “O‘zbekiston”, 2017. - 488 b. 9. Ekonomicheskaya bezopasnost v predprinimatelskoy deyatelnosti: uchebnik. S.Ye. Lelyuxin, A.M.Korotchenkob, U.V. Danilova. M.: Prospekt, 2017. – 336 s. 10. Sifroviye finansi. Kriptovalyuti I yelektronnaya Ekonomika. Svoboda ili konslager?. V.Yu. Katanasov. M.: Knijniy mir, 2017. - 320s. 11. Blokcheyn: Sxema novoy Ekonomiki. M. Svon. M.: Olimp-Biznyes, 2017. – 240 s. 12. “Ekonomicheskaya bezopasnost predpriyatiya” Uchebno-metodicheskoye posobiye. Olesya Arturovna Firsova, 2014. 13. Ekonomicheskaya bezopasnost: teoriya, metodologiya, praktika / pod nauch. red. Nikitenko P.G., Bulavko V.G.; Institut Ekonomiki NAN Belarusi. - Minsk: Pravo i Ekonomika, 2009. - 394 s..

	14. I.S.Xotamov, M.K.Olimov “Iqtisodiy xavfsizlik”. Izohli lug‘at. Toshkent: Iqtisodiyot. 2018 y. -306 b.
Normativ-huquqiy hujjatlar:	1. “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida”gi O‘zbekiston Respublikasi Qonuni. 2017 yil, 3 yanvar. 2. “Korrupsiyaga qarshi kurashish to‘g‘risida»gi O‘zbekiston Respublikasi Qonunining qoidalarini amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida” gi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Qarori 2017 yil, 2 fevral. 3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 4 martdagi PF-4707-sonli “2015-2019 yillarda ishlab chiqarishni tarkibiy o‘zgartirish, modernizatsiya va diversifikatsiya qilishni ta’minlash chora-tadbirlari Dasturi” to‘g‘risidagi farmoni. www.lex.uz 4. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 6 martdagi PP-2313-sonli “2015-2019 yillarda ishlab chiqarish infratuzilmasini rivojlantirish va modernizatsiya qilish Dasturi” to‘g‘risidagi qarori. www.lex.uz. 5. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2015 yil 16 maydagi “Xususiy mulk, kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni ishonchli himoya qilishni ta’minlash, ularni jadal rivojlantirish yo‘lidagi to‘siqlarni bartaraf yetish chora-tadbirlari to‘g‘risida” to‘g‘risidagi farmoni. www.lex.uz. 6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Eksport qiluvchi korxonalarni rag‘batlantirishni kuchaytirish va raqobatbardosh mahsulotlarni eksportga yetkazib berishni kengaytirish borasida qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”. PF-2613-sonli Farmoni. www.lex.uz 11.04.2015 7. O‘zbekiston Respublikasining “Xususiy korxonalar to‘g‘risida”gi Qonuni. Qonun va qarorlar. -T.: O‘zbekiston, 2012., №3. 8. O‘zbekiston Respublikasining “Oziq-ovqat mahsulotining sifati va xavfsizligi to‘g‘risida” gi Qonuni. 30.08.1997 y.
Ilmiy jurnallar:	“Iqtisodiyot va ta’lim”, “Iqtisodiyot va innovasion texnologiyalar”, “Ekonomicheskoye obozreniye”, “Bozor, pul va kredit”, “Investiruyte v Uzbekistan”
Davriy nashrlar:	“Xalq so‘zi”, “O‘zbekiston ovozi”, “XXI asr”
Statistik nashrlar:	1. Statisticheskiy yejegodnik regionov Uzbekistana. 2015. –T.: Goskomstat Uzbekistana. 2016. - 130 str. 2. Iqtisodiyot raqamlarda. 2016. –T.: O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi. 2017. 3. Statisticheskoye obozreniye Uzbekistana. 2010-2016.
Internet resurslar:	1. http://www.gov.uz - O‘zbekiston Respublikasi Hukumat Portali

	2. http://www.stat.uz - O‘zbekiston Respublikasi Davlat Statistika qo‘mitasi sayti. 3. http://www.lex.uz - O‘zbekiston Respublikasi Qonun hujjatlari ma’lumotlari milliy bazasi. 4. http://www.cyer.uz – Iqtisodiy tadqiqotlar markazi sayti. 5. http://www.ifmr.uz – Makroiqtisodiy tadqiqotlar va prognozlash intituti sayti. 6. www.prokuratura.uz - O‘zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasining rasmiy veb sayti 7. http://www.wyebofscience.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi. 8. http://www.scopus.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasi.
--	--

AMALIY MASHG‘ULOTLAR REJASI

1-MAVZU: “IQTISODIY XAVFSIZLIK” FANIGA KIRISH, IQTISODIY XAVFSIZLIKNING MOHIYATI VA TARKIBIY ELEMENTLARI (2 soat)

Reja:

1. “Iqtisodiy xavfsizlik” fanining predmeti, obyekti va maqsadi.
2. “Xavfsizlik” va “iqtisodiy xavfsizlik” tushunchalarining mohiyati.
3. Iqtisodiy xavfsizlikning turlari va tarkibiy elementlari.

Qo‘llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma’ruza, “Aqliy xujum”, “Klaster”, “Taqqimot”, “Bumerang” usullari.

1-mavzu bo‘yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O‘zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. “Social Insurance and Economic Security” Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. “Economic Security: Neglected Dimension of National Security?” Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriyashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

2-MAVZU. IQTISODIY XAVFSIZLIK SHAKLLARI VA ASOSIY KO‘RSATKICHLAR (2 soat)

Reja:

1. Iqtisodiy xavfsizlikning namoyon bo‘lish shakllari.
2. Iqtisodiy xavfsizlik ko‘rsatkichlari.

Qo‘llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma’ruza, “Aqliy xujum”, “Klaster”, “Taqqimot”, “Bumerang” usullari.

2-mavzu bo‘yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O‘zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. “Social Insurance and Economic Security” Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. “Economic Security: Neglected Dimension of National Security?” Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

3-MAVZU: IQTISODIY XAVFSIZLIKKA TAHDIDLAR (2 soat)

Reja:

1. Iqtisodiy manfaatlar va tahdidlar.
2. Iqtisodiy xavfsizlikka ichki tahdidlar.
3. Iqtisodiy xavfsizlikka tashqi tahdidlar.

Qo‘llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma’ruza, “Aqliy xujum”, “Klaster”, “Taqqimot”, “Bumerang” usullari.

3-mavzu bo‘yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O‘zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha

Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. "Social Insurance and Economic Security" Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. "Economic Security: Neglected Dimension of National Security?" Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriyashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. "Davlatning iqtisodiy xavfsizligi". H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

4-MAVZU. IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH MEXANIZMI (2 soat)

Reja:

1. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash maqsadi va uning institusional sahroitlarining yaratilishi.

2. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda davlatning tartibga soluvchilik vazifalari.

3. O'zbekistonda iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning ustuvor yo'nalishlari.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma'ruza, "Aqliy xujum", "Klaster", "Taqqimot", "Bumerang" usullari.

4-mavzu bo'yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. "Social Insurance and Economic Security" Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. "Economic Security: Neglected Dimension of National Security?" Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.
7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.
8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

5-MAVZU: SHAXSNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH MUAMMOLARI (2 soat)

Reja:

1. Shaxsning erkinliklari va iqtisodiy mustaqilligi.
2. Shaxsning hayotiy muhim manfaatlari va uning xavfsizligiga tahdidlar.
3. Shaxsning ijtimoiy-iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash yo’llari va vositalari.

Qo’llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma’ruza, “Aqliy xujum”, “Klaster”, “Taqdimot”, “Bumerang” usullari.

5-mavzu bo’yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O‘zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.
2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.
3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.
4. “Social Insurance and Economic Security” Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.
5. “Economic Security: Neglected Dimension of National Security?” Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.
6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.
7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.
8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

6-MAVZU: AHOLI TURMUSH DARAJASI IQTISODIY XAVFSIZLIKNING IJTIMOIIY INDIKATORI SIFATIDA (2 soat)

Reja:

1. Ijtimoiy manfaatlar va aholini ijtimoiy muhofaza qilish masalalari.

2. Aholining turmush darajasini oshirish mexanizmi.

Qo‘llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma’ruza, “Aqliy xujum”, “Klaster”, “Taqqimot”, “Bumerang” usullari.

6-mavzu bo‘yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O‘zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. “Social Insurance and Economic Security” Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. “Economic Security: Neglected Dimension of National Security?” Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriyashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

7-MAVZU. KORXONA (FIRMA)NING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH (4 soat)

Reja:

1. Korxonaning iqtisodiy manfaatlari va faoliyati qoidalari.
2. Korxona xavfsizligiga tahdidlar.
3. Korxona iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash.

Qo‘llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma’ruza, “Aqliy xujum”, “Klaster”, “Taqqimot”, “Bumerang” usullari.

7-mavzu bo‘yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O‘zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil

istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. "Social Insurance and Economic Security" Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. "Economic Security: Neglected Dimension of National Security?" Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. "Davlatning iqtisodiy xavfsizligi". H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

8-MAVZU. XO'JALIK FAOLIYATINING PUL-MOLIYA SOHASIDAGI IQTISODIY XAVFSIZLIK (2 soat)

Reja:

1. Moliya muassasalarining iqtisodiy manfaatlari, moliyaviy oqimlarga tahdidlar.
2. Pul muomalasi sohasidagi iqtisodiy tahdidlar.
3. Moliya, pul-kredit tizimida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash vositalari.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma'ruza, "Aqliy xujum", "Klaster", "Taqdimot", "Bumerang" usullari.

8-mavzu bo'yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. "Social Insurance and Economic Security" Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. "Economic Security: Neglected Dimension of National Security?" Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute

for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriyashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

9-MAVZU: SANOAT TARMOQLARIDA IQTISODIY XAVFSIZLIKNI TA'MINLASH (4 soat)

Reja:

1. Energetika xavfsizligi va uni ta'minlash yo'nalishlari.
2. Elektr energiyasini barqaror rivojlantirish istiqbollari.
3. Oziq-ovqat xavfsizligining iqtisodiy ahamiyati va uni ta'minlash muammolari.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma'ruza, “Aqliy xujum”, “Klaster”, “Taqdimot”, “Bumerang” usullari.

9-mavzu bo'yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. “Social Insurance and Economic Security” Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. “Economic Security: Neglected Dimension of National Security?” Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriyashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

10-MAVZU. AXBOROT XAVFSIZLIGINI TA'MINLASHNING O'ZIGA XOS XUSUSIYATLARI (2 soat)

Reja:

1. Axborot xavfsizligining mohiyati va unga tahdidlar.
2. Axborot xavfsizligini ta'minlash mexanizmi.
3. O'zbekistonda axborotni himoyalashning davlat tizimi.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma'ruza, "Aqliy xujum", "Klaster", "Taqdimot", "Bumerang" usullari.

10-mavzu bo'yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.
2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.
4. "Social Insurance and Economic Security" Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.
5. "Economic Security: Neglected Dimension of National Security?" Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.
6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriyashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.
7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.
8. "Davlatning iqtisodiy xavfsizligi". H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

11-MAVZU. XUFYONA IQTISODIYOT VA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASH. (4 soat)

Reja:

1. Xufyona iqtisodiyotning mazmuni va vujudga kelish sabablari.
2. Xufyona iqtisodiyot turlari va ularga qarshi kurashish.
3. Korruptsiyaning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri va unga qarshi kurash.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma'ruza, "Aqliy xujum", "Klaster", "Taqdimot", "Bumerang" usullari.

11-mavzu bo'yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. "Social Insurance and Economic Security" Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. "Economic Security: Neglected Dimension of National Security?" Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriyashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. "Davlatning iqtisodiy xavfsizligi". H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

12-MAVZU: O'ZBEKISTONDA KORRUPSIYAGA QARSHI KURASHNING QONUNIY VA ME'YORIY ASOSLARI (2 soat)

Reja:

1. Korruptsiyaga qarshi kurashda xalqaro hamkorlikning me'yoriy-huquqiy jihatlari.

2. O'zbekistonda korruptsiyaga qarshi kurashning qonuniy asoslari.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma'ruza, "Aqliy xujum", "Klaster", "Taqdimot", "Bumerang" usullari.

4-mavzu bo'yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil

istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. "Social Insurance and Economic Security" Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. "Economic Security: Neglected Dimension of National Security?" Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. "Davlatning iqtisodiy xavfsizligi". H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

13-MAVZU. MINTAQA IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA'MINLASH

(2 soat)

Reja:

1. Mintaqa iqtisodiyoti va mintaqaviy siyosat.
2. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash mexanizmi.
3. O'zbyekistonda mintaqani rivojlantirishni davlat tomonidan tartibga solishni takomillashtirish.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma'ruza, "Aqliy xujum", "Klaster", "Taqqimot", "Bumerang" usullari.

13-mavzu bo'yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni "O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida" 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollariga bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. "Social Insurance and Economic Security" Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. “Economic Security: Neglected Dimension of National Security?” Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriyashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

14-MAVZU. MAMLAKATNING IQTISODIY XAVFSIZLIGINI TA’MINLASH (2 soat)

Reja:

1. Jahon iqtisodiy tizimida milliy iqtisodiyotning turgan o‘rni va uning manfaatlariga tahdidlar.

2. Mamlakat iqtisodiy manfaatlarini himoya qilish va xavfsizligini ta’minlash.

3. Mamlakat ichki iqtisodiy xavfsizligini ta’minlash.

Qo‘llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma’ruza, “Aqliy xujum”, “Klaster”, “Taqdimot”, “Bumerang” usullari.

14-mavzu bo‘yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O‘zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo‘yicha harakatlar strategiyasi to‘g‘risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat’iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo‘lishi kerak. O‘zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari bag‘ishlangan majlisidagi O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so‘zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda O‘zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo‘nalishi bo‘yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. “Social Insurance and Economic Security” Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. “Economic Security: Neglected Dimension of National Security?” Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriyashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

15-MAVZU. TASHQI IQTISODIY XAVFSIZLIK VA MAMLAKAT

RAQOBATBARDOSHLIGINI TA'MINLASH (4 soat)

Reja:

1. Tashqi iqtisodiy faoliyat va milliy manfaatlarga tahdidlar.
2. Xorijiy investisiyalarni jalb yetish bilan bog'liq xavfsizlik va mamlakatning raqobatbardoshligi.
3. Xalqaro iqtisodiy tashkilotlarda milliy manfaatlarni himoyalash va iqtisodiyot raqobatbardoshligini ta'minlash yo'llari.

Qo'llaniladigan pedagogik texnologiyalar: Ma'ruza, “Aqliy xujum”, “Klaster”, “Taqdimot”, “Bumerang” usullari.

15-mavzu bo'yicha tavsiya etilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining Farmoni “O'zbekiston respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha harakatlar strategiyasi to'g'risida” 2017 yil 7 fevral, PF-4947-son.

2. Mirziyoyev Sh.M. Tanqidiy tahlil, qat'iy tartib-intizom va shaxsiy javobgarlik – har bir rahbar faoliyatining kundalik qoidasi bo'lishi kerak. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2016 yil yakunlari va 2017 yil istiqbollari bag'ishlangan majlisidagi O'zbekiston Respublikasi Prezidentining nutqi. // Xalq so'zi gazetasi. 2017 yil 16 yanvar, №11.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “2017-2021-yillarda O'zbekiston Respublikasini rivojlantirishning beshta ustuvor yo'nalishi bo'yicha Harakatlar strategiyasini kelgusida amalga oshirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoyishi. 15 avgust 2017 yil.

4. “Social Insurance and Economic Security” Seventh Edition. George E. Rejda Published 2015.

5. “Economic Security: Neglected Dimension of National Security?” Edited by Sheila R. Ronis. Published for the Center for Strategic Conferencing Institute for National Strategic Studies by National Defense University Press Washington, D.C. 2011.

6. Ekonomicheskaya bezopasnost: uchebnik dlya studentov vuzov. N.D.Yeriashvili, A.P. Sokolov, S.S.Mailyan. M.:YUNITI-DANA. 2016.–503s.

7. Ekonomicheskaya bezopasnost: / pod obsh. red. L. P. Goncharenko, F. V. Akulinina. - M. : Izdatelstvo Yurayt, 2015. - 478 s. - Seriya : Specialist.

8. “Davlatning iqtisodiy xavfsizligi”. H.P.Abulqosimov Toshkent - 2012 y.

**AMALIY MASHG‘ULOTLAR UCHUN
TOPSHIRIQLAR, KEYS STADI, VAZIYATLI
MASALALAR VA TESTLAR**

AMALIY MASHG'ULOTLAR UCHUN TOPSHIRIQLAR, KEYS STADI, MANTIQUIY MASALALAR VA SAVOLLAR, AQLIY HUJUM UCHUN SAVOLLAR, TEZKOR SO'ROV UCHUN SAVOLLAR VA TESTLAR

“Iqtisodiy xavfsizlik” fanining predmeti, ob'yekti va maqsadi mavzusiga

Bir “oila”ning ko‘p farzandlari bor. Ular turli fikrli va turli zikrli. Yoshi, aqli, shaklu-shomoiili bir-biriga o‘xshamagan. Biri ikkinchisini takrorlamaydi, lekin takror ishlab chiqarishda biri ikkinchisiz xech kim. Bu holatdan oilaning hamma a‘zolari birdek habardor va teng mas’uliyatli. Natija toma-toma ko‘l bo‘ladigan va bunda hamma o‘z ulushi bilan faxrlanadigan vaziyat...

Oilaning bir a‘zosi qabul qilgan kutilmagan qaror hamma narsani chippakka chiqarishi va mag‘lubiyatning muqarrar ekanligini ko‘rsatishi mumkin. Shu paytgacha xech bir voqea va hodisa o‘z-o‘zidan bo‘lgan emas. Yana shu o‘rinda siz-biz bilgan o‘sha gap: xar narsaga – bir narsa...

“Oila”ning har bir vakili nimalarga xaqli va nimalargadir aralashmasligi – bu tayin qilingan, qo‘riqlanadigan va taqsimlanadigan yumush. Bir xato xatar olib kelmasligi choralari ko‘rilishi tabiiy holat.

Ayta olasizmi, “Oila” deganda nimalar va qanday jamoalar haqida gap ketayapti va uning xavfsizligini ta‘minlash nimalarda iborat bo‘ladi?

“Iqtisodiy xavfsizlik” tushunchasi: uning ta‘rifi va mazmuni mavzusiga

Ta‘rif, aksioma, teorema va shu kabi til o‘rgangan so‘zlar, atamalar. Ularni har biri bir fan va xatto bir taqdir. Pifagor balki to‘g‘ri burchakli uchburchak kateti va gipotenuzasi o‘lchovini hisoblash jarayonida ular o‘rtasida bog‘liqlikni yuz martalab, mashxur Miletlik Fales o‘ziga “shunchaki o‘rgandim” deyish uchun ming martalab o‘tkazgan tajribalari, hisoblashlari va ular ko‘zlarining nurlari xoxlashsa-xoxlashmasa besh-olti satrda ta‘riflarga, teoremalarga va aksiomalarga joylashtirilgan.

Inson aqlu-zakovati shunga borib yetdiki, u hozirgacha o‘z dushmanini ko‘rmasdan, tanimasdan xujum qilish yo‘llarini izlab topdi. Ta‘rifi tillarda doston va qilmishining asorati o‘z ajalini chaqiradigan kamikadzelar xaqida bilsangiz kerak.

Aytingchi, “Iqtisodiy xavfsizlik” tushunchasi, uning ta‘rifi va mazmuni xaqida gap ketganda biz sizga aynan kamikadze haqida nega eslatyapmiz. Uning qanchalik “katta” ish qilishi va o‘z yaqinlariga “katta” mablag‘ qoldirish haqida o‘ylashi unga “qilmishining asorati o‘z ajalini chaqiradigan” degan sifat berilishiga sabab bo‘ladimi, sizningcha?

Iqtisodiy xavfsizlik indikatorlari mavzusiga

Anvar G'aniyev va Anvar Sanayev sinfdoshlar. Ular shaharning qoq markazidagi ko'p qavatli uyda turishadi, bir maktabda va bir sinfdan o'qishadi, bir hil ustozlardan ta'lim-tarbiya olishadi. Ikkisining orzusi bir: kosmonavt bo'lish.

Anvar G'aniyevning ota-onasi shahardagi mashhur "Doktor-X" shifoxonasining vrachlari. Ular ko'pincha xavfni turli vositalar, masalan pul bilan qaytarishga odatlanishgan.

Anvar Sanayevning ota-onasi esa shahardagi 13-o'rta maktabda boshlang'ich sinf o'qituvchilari. Ular kamtarin va kam xarj odamlar. Ular xavfni doimo oldini olishga harakat qilib yashaydilar.

Sizningcha, G'aniyevlar oilasining Sanayevlar oilasidan nima farqli tomonlari bor va bu nimalarda ko'rinadi. Farzandlarning kelajak xayotiga hozirgi muhit qay darajada ta'sir ko'rsatadi.

Iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi ichki va tashqi tahdidlar mavzusiga

"Samandar sarbon" xususiy korxonasi direktori Samandar Sharipov jiyani Sulton Jo'rayevni korxonada xisobchisi lavozimiga olishga majbur bo'lgan. Korxona rahbarining bunday qaror qabul qilishiga korxona bosh menedjeri Surayyo Sharipovanning o'z turmush o'rtog'iga "tazyiq"i sabab bo'lgan. Bosh menedjer bu borada korxonaga xom ashyo yetkazib beruvchi bosh pudratchi tashkilot rahbari Temur Jo'rayevning iltimosiga quloq tutgan.

Shu holatda korxona iqtisodiy xavfsizligiga ichki va tashqi tahdirlarni ayting va ularni oldini olish yo'llarini ko'rsating.

Globalashuv jarayonlarining mamlakatlar iqtisodiy xavfsizligiga ta'siri mavzusiga

Ta'savvur qiling qishloqdasiz. Bugun xaftaning yakshanba kuni. Uyga mehmon kelib qoldi. Albatta mehmonga osh - palov qilish joiz. Lekin, uyingizda sabzi yo'qligi uchun yon qo'shningizdan olib turdingiz. Sababi, uni o'n tonnalik sabzi o'rasi borligini bilardingiz. Qarabsizki, uyda piyoz ham qolmagan. Xechqisi yo'q, ikkinchi yon qo'shningiz har yili gektarlab piyoz ekadi, undan qaytarib berish sharti bilan olib turasiz. U ham Sizga beradi, sababi Siz unga kuni kecha bir kilogramm guruch bergansiz.

Osh tayyor bo'ldi, siz ham hursand, mehmon ham...

Hozir ko'p iqtisodchilar butun dunyoni kichik bir qishloqqa aylanib qolganligini aytmqdalar. Shu fikrni izohlab bera olasizmi?

Terrorizm va uning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri mavzusiga

Terroristik tashkilotlar va ular faoliyatining oqibatlari hozir hammaga ayon. Bugun ular dunyoning barcha hududida o'z filiallariga, o'z ko'rinishlariga ega. Ular faoliyatining asosiy maqsadi g'araz niyatli kishilar jamoasini shakllantirish va ularni jangovor holatda tarbiyalash bilan qo'poruvchilik ishlarini amalga oshirishdan iborat. Barcha mamlakatlar ularning faoliyatiga qarshi kurashishiga qaramasdan terroristik tashkilotlar baribir g'arazli maqsadlarini amalga oshirishga erishmoqdalar.

Biror terroristik tashkilot misolida ularning bunday “yutuq”lari sababini tushuntirib bera olasizmi? Sizningcha, bunday tashkiliy tuzilmaga asoslanib ish yurituvchi faoliyatni insoniyat taraqqiyoti uchun yo‘naltirish mumkinmi?

7-mavzu. Iqtisodiy xavfsizlikni ta‘minlashda regional tashkilotlarning o‘rni va roli

1. Sizlarning guruhingizni Osiyo qit‘asi deb, har bir talabani esa qit‘adagi bir mamlakat rahbari, deb tasavvur qilsak. Qit‘adagi mamlakatlar o‘z hohishlariga, imkoniyatlariga va milliy manfaatlariga ko‘ra Mustaqil davlatlar hamdo‘stligi, Shanhay hamkorlik tashkiloti tarkibiga kirishga haqli.

Aytingchi mamlakatlar nega o‘z byudjeti mablag‘larining ma‘lum ulushicha kompensatsiya to‘lash sharti bilan bo‘lsa ham halqaro tashkilotlar a‘zoliciga kiradilar? Bundan mamlakat qanday manfaat ko‘radi?

2. Har qanday katta yoki kichik daryo bir qancha mamlakatlar hududidan oqib o‘tadi. Hozirgi paytda suv resurslari keskin qarama-qarshiliklarning ob‘yektiga aylanmoqda.

Pokiston hududidan oqib o‘tadigan ko‘pchilik daryo suvlari, shu jumladan asosiy suv havzasi bo‘lgan Hind daryosi Hindiston nazorati ostidadir. Mazkur mamlakatlar mustaqilligi e‘lon qilingan 1948 yildan bir yil o‘tgach, Hindiston Pokistonning Panjob provinsiyasi dalalarini sug‘orishda foydalaniladigan kanallarni suv bilan ta‘minlashni to‘xtatib qo‘ydi.

Lekin, 1960 yilda Dehli va Islomobod Hind daryosi xavzasini rivojlantirish borasida kelishuvga erishdilar. Unga ko‘ra Hind daryosiga kelib quyiluvchi 3 ta g‘arbiy daryolar suvidan foydalanish huquqi Pokistonga, 3 ta sharqiy daryolardan foydalanish huquqi Xindistonga berildi. Dehli tomonining 2005 yil Chinob daryosida gidroinshoot qurilishi to‘g‘risida qabul qilingan qarori suv muammosini yana keskinlashuviga sabab bo‘ldi. Pokiston tomoni bunda 60-yildagi kelishuvni buzilganligini ko‘rdi. Bu muammoni hal qilish uchun ish xalqaro vositachi tashkilotga berildi va u o‘z qarorini chiqardi. Qarorning mazmuni sir saqlandi, lekin ayni paytda ikkala tomon ham bu qarorni o‘zining g‘alabasi deb baholadi. Aytish kerakki, ushbu mamlakatlar aloqalarida suv muammosi haligacha dolzarb bo‘lib qolmoqda. Mustaqil taraqqiyot yillarida Hindistonda aholi jon boshiga chuchuk suv miqdori deyarli uch marta, ya‘ni 5 ming kub metrdan 1,8 ming kub metrga, Pokistonda esa deyarli 4 barobarga kamayib, 5,6 ming kub metrdan 1,2 ming kub metrga tushib qoldi. Ushbu ko‘rsatkichning xavfli chegarasi 1 ming kub metr.

Ushbu ko‘rsatkich xavfli chegaradan tushib ketmasligi uchun qanday chora - tadbirlar ko‘rish kerak deb hisoblaysiz?

Iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish iqtisodiy xavfsizlikni ta‘minlash omili mavzusiga

Yaponiyaning avtomobil ishlab chiqaruvchi “TOYOTA” kompaniyasi o‘z avtomobillari tormoz tizimidagi texnik nosozlik uchun 2010 yilda dunyo avtomobil bozoridan minglab avtomashinalarni qaytarib oldi va qo‘shimcha servis xizmat turlarini mijozlarga taklif etishga majbur bo‘ldi.

Aytingchi bu holat Yaponiya iqtisodiyotining raqobatbardoshligini oshirishga va “TOYOTA”ning imidjiga qanday ta’sir qildi?

Iqtisodiyotning real sektorida mamlakatning iqtisodiy xavfsizligi mavzusiga

Mamlakatimizga Kriyeshki (qotirilgan non) mahsulotlari Rossiyadan import qilinishini bilsangiz kerak. Xitoydan qanday tovarlar, hususan oziq-ovqat mahsulotlari import qilinishini eslatishni hojati yo‘q bo‘lsa kerak.

Aytingchi, iqtisodiyotning real sektoriga kiritilayotgan investisiyalarni oziq-ovqat sanoatiga yo‘naltirishga va ko‘proq moddiy ne‘matlar ishlab chiqarishni tashkil etishga real sektorda mamlakat iqtisodiy xavfsizligini ta’minlashning omili sifatida qaraladigan bo‘lsa, yuqoridagi holatlarni ijobiy va salbiy tomonlari nimalarda ko‘rinadi.

Ishsizlik iqtisodiy xavfsizlikning ijtimoiy indikator mavzusiga

Mintaqaning mehnat resurslari soni 2000 yilda 1224 ming kishini tashkil etdi. 2008 yilda esa ularning soni 1425 kishiga yetdi. Shu yillarda mintaqa iqtisodiyotida band bo‘lgan mehnat resurslari soni muvofiq ravishda 976 ming va 1025 ming kishini tashkil etdi.

1. Ish bilan bandlik darajasini aniqlang.

2. Mehnat resurslari va ish bilan band bo‘lganlar sonining o‘sinh sur’atlarini hisoblang.

Yuzaga kelgan vaziyat mintaqa iqtisodiy va ijtimoiy xavfsizligiga qanday ta’sir ko‘rsatishini baholang.

Korxonaning iqtisodiy xavfsizligi mavzusiga

Korxona yuqori texnologiyali (masalan, MTS kartochkalari) mahsulot ishlab chiqaradi. Korxona ishlab chiqarayotgan mahsulotining texnologiyasini sir saqlanishi uchun qanday yo‘l tutishi kerak bo‘ladi.

Birinchiidan,

Ikkinchiidan,

Uchinchiidan,

Oziq-ovqat xavfsizligini ta’minlash zaruriyati mavzusiga

Maltus nazariyasiga binoan aholi o‘sinh darajasi geometrik progressiya shaklida, oziq-ovqat ishlab chiqarish esa arifmetik progressiya shaklida namoyon bo‘ladi. Ya’ni:

Aholi o‘sinh darajasi (2)	2	4	8	16	32	64
Oziq-ovqat ishlab chiqarishning o‘sishi (+2)	2	4	6	8	10	12

Yuqoridagi jadvaldan ko‘rinib turibdiki, mamlakatda oziq-ovqat tanqisligi muammosini hal etish mumkin bo‘lmagandek tuyuladi. Lekin har bir mamlakat o‘zining maxsus dasturlari bilan bu muammoni hal qilishga o‘rinadi. Siz bir mamlakat miqyosida bu muammoni qanday hal qilish mumkinligi yuzasidan biror tavsiya keltira olasizmi?

Xufyona iqtisodiyot global muammo sifatida mavzusiga

Andijon-Toshkent yo‘nalishida qatnaydigan xususiy avtomashinalarda yo‘l kira narxi 25 ming so‘m. Maxsus transport uyushmalari vakillari ba‘zi qo‘shimcha xizmat turlarini taklif qilish yo‘li bilan kira narxini 35 ming so‘m qilib belgilashgan. Yo‘lovchilar odatda arzon avtomashinalar xizmatidan foydalanishni ma‘qul ko‘rishadi. O‘z-o‘zidan xukumatning maxsus avtoushmalari avtomashinalariga talab kamayadi va pulning noqonuniy aylanishi yuzaga kelib, xufyona iqtisodiyotning eng sodda shakli namoyon bo‘ladi. Shu holatdan kelib chiqib, hulosa qiling: hufyona iqtisodiyotning ijobiy va salbiy tomonlari qanday?

Xufyona iqtisodiyot mamlakat iqtisodiy xavfsizligiga tahdid sifatida mavzusiga

1. N korxona mamlakatga xom ashyo olib kirmoqda. Xom ashyoni korxonaga yetkazib berishni xorijiy hamkor o‘z zimmasiga olgan. Olib kiriladigan xom ashyoning 1 tonnasi narxi 5000 doll. (transport xarajatlari bilan qo‘shib hisoblaganda). Ushbu xom ashyo turiga bojxona boji 10% qilib belgilangan, QQS esa - 20%.

Bojxona xom ashyo narxini bojxona tizimida tashkil etilgan narxlar bazasi bo‘yicha belgilash amaliyotidan kelib chiqib, 7000 doll. qilib belgilashi mumkinligini hisobga olgan xolda, korxona xorijiy hamkori bilan kelishgan xolda xom ashyoning real narxini fakturada kamaytirib yozdi, ya‘ni 5000 doll. o‘rniga 3000 doll.

Agar korxona 7000 doll hisobidan xom ashyo oladigan bo‘lsa, qanday xolat yuzaga kelishi mumkin?

Agar 3000 doll. hisobidan 221 tonna, 340 tonna yoki 850 tonna miqdorida xom ashyo olib kiriladigan bo‘lsa qanday vaziyat yuzaga keladi va iqtisodiy xavfsizlik nuqtai nazaridan bunday xolat qanday oqibatlarga olib keladi?

2. Mamlakatning noqonuniy sektoriga nimalar kirishi va ular asosan soliqlardan qochishga urinishlari haqida bilsangiz kerak. “San‘at” firmasi san‘atkorlar konsert dasturlarini tashkil qilish bilan shug‘ullanadi va ular odatda negadir konsert dasturlari uchun biletlarni belgilangan narxdan 1,5-2 barobarga qimmatroqqa qora bozorda sotadi. Bu holat qanday salbiy oqibatlarga olib kelishi mumkin?

Korrupsiya va uning iqtisodiy xavfsizlikka ta‘siri mavzusiga

Ota-onalar maktab yoshiga yetgan farzandlarini maktabga berishlari uchun kimga, qayerga va “qanday” murojaat qilishlari mumkinligi haqida ko‘plar ko‘p narsalar haqida gapirib yurishadi. Oliy ta‘lim muassasalariga kirish uchun ham kimgadir yoki qayergadir ularning uchrashlari kerakligi haqida ko‘plab mish-mishlar eshitgansiz. To‘g‘ri, bu gaplar shunchaki mish-mishdir, lekin aslida shunday deb qabul qiling va bir iqtisodchi mutaxassis tayyor bo‘lish “xarajati”ni hisoblab chiqing. Bu holat mamlakat uchun, uning rivoji uchun qanday salbiy oqibatlar keltirib chiqarishi mumkinligi haqida fikringizni bildiring.

Xufyona iqtisodiyot va korrupsiya miqyoslarini kamaytirishda davlatning roli mavzusiga

AQSH Parlamenti, Germaniya Bundestagi, Rossiya Dumasi va O'zbekiston Oliy Majlisi o'rtasida farq borligi hammaga ayon. Ularni qonun ijodkorligi faoliyati bilan shug'ullanishlari, mamlakatda amal qiladigan normativ-xuquqiy asoslarini yaratish mas'uliyati berilganligi ular so'zini o'z makoni uchun ustunligi kafolatidir. Har bir konstitusion tuzum ma'muriy vakillari o'ziga xos vakolat doirasiga ega va bu holat bunday vakillarning vijdonan ish yuritishlari, xalq, mamlakat oldida javobgarliklarini doimo eslatib turishi muqarrar.

Lekin Qadimgi Rimdan ham qadimroqqa borib taqaladigan Korrupsiya tushunchasi negadir oddiy fuqaro, dehqon, hunarmand uchun emas, aynan xukumat doirlari vakillariga, ular faoliyatiga dahldor tushuncha.

Sizningcha nega shunday? Oddiy dehqon korrupsiya ishtirokchisi bo'lishi mumkinmi? Javobingizni misollar bilan izohlab bering.

O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashning qonuniy va me'yoriy asoslari mavzusiga

Turmush qurmoqchisiz. Bo'lajak turmush o'rtog'ingiz bilan uchrashuvga chiqasiz. U Sizga yoqdi, Sizga nisbatan U ham o'zida nimanidir sezganligini Siz bildingiz. To'y kuni belgilandi. To'y ikki tomon kelishuvi bilan "kamxarj"gina o'tdi. To'y xarajatlari ikki tomonni ham tinkasini quritdi. Sababi boshqalardan kam bo'lish o'zligimizdan emas. Qiz tomonning nimadir istashi va kuyov tomonning ham o'ziga yarasha talablari kecha yoki bugun paydo bo'lgan emas. Bu an'ana yillar davomida shakllangan va sayqallangan.

Kelgusi yil ukangiz uylanadi. O'z ta'surootlaringizni u bilan o'rtoqlashing va oldini olish mumkin bo'lmagan, cheklash ham mumkin bo'lmagan masala ustida ukangizga garchi befoyda bo'lsa ham maslahat berishga harakat qilib ko'ring. Sizningcha "Bitta mulla, uch so'm pul, bir kalla qant" bilan to'y qilish zamonini keltirish mumkinmi?

"AQLIY HUJUM" METODIDA FOYDALANISH UCHUN NAMUNAVIY SAVOLLAR

1. "Iqtisodiy xavfsizlik" fanini o'rganishdan maqsad nima?

Tayanch iboralar: xavfsizlik, bilimlar, ega bo'lish

2. Xavfsizlik nima va u jamiyat hamda inson hayotida qanday o'rin tutadi?

Tayanch iboralar: mustaqillik, barqarorlik

3. Milliy va iqtisodiy xavfsizlik tushunchalarining qanday o'xshash va farqli jihatlari bor?

Tayanch iboralar: xavfsizlik, mustaqillik, rivojlanish

4. Iqtisodiy xavfsizlikning ob'yektlari va sub'yektlari nimalarda namoyon bo'ladi?

Tayanch iboralar: shaxs, davlat, iqtisodiyot

5. Xavf-xatarning namoyon bo'lish shakllari qanday?
Tayanch iboralar: ijtimoiy, siyosiy, inqiroz
6. Iqtisodiy xavfsizlik borasida davlat qanday vazifalarni bajaradi?
Tayanch iboralar: manfaatlar, shaxs, jamiyat, iqtisodiyot
7. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning xorijiy modellari.
Tayanch iboralar: manfaatlar, islohotlar, davlat, shaxs
8. O'zbekiston iqtisodiyotiga xavf soluvchi ichki tahdidlar
Tayanch iboralar: iqtisodiy manfaat, shaxs, ehtiyoj
9. O'zbekiston iqtisodiyotiga xavf soluvchi tashqi tahdidlar.
Tayanch iboralar: davlat manfaatlari, iqtisodiy mustaqillik
10. Milliy xavfsizlikni qanday turlarini bilasiz?
Tayanch iboralar: iqtisodiyot, siyosat, ekologiya
11. O'zbekiston uchun uning milliy xavfsizligi nimani bildiradi?
Tayanch iboralar: milliy manfaatlar, iqtisodiy mustaqillik
12. Ijtimoiy xavfsizlik shakllari nimalarda namoyon bo'ladi?
Tayanch iboralar: aholi, daromad, turmush darajasi
13. O'zbekistonda iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash uchun nimalar qilinmoqda?
Tayanch iboralar: iqtisodiy islohotlar, ijtimoiy barqarorlik
14. Milliy manfaatlarga xavf soluvchi iqtisodiy tahdidlar nimalardan iborat?
Tayanch iboralar: iqtisodiyot, bir yoqlama rivojlanish,
15. Iqtisodiy manfaatlarni himoyalash shakllari.
Tayanch iboralar: iqtisodiy siyosat, islohotlar
16. Xavfsizlik tushunchasining mazmuni va mohiyati.
Tayanch iboralar: mustaqillik, barqarorlik
17. Mintaqaviy xavfsizlikni ta'minlash zaruriyati nimadan kelib chiqadi?
Tayanch iboralar: ochiq iqtisodiyot, terrorizm, ekstremizm
18. Iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi ichki omillar.
Tayanch iboralar: iqtisodiy, ijtimoiy, huquqiy
19. Iqtisodiy xavfsizlikning tashqi omillari.
Tayanch iboralar: raqobatbardoshlik, eksport, import
20. O'zbekistonning xalqaro xavfsizlik tizimiga kirishidan maqsad.
Tayanch iboralar: manfaatlar himoyasi, terrorizm, qarshi kurash
21. O'zbekistonning iqtisodiy xavfsizlik konsepsiyasi.
Tayanch iboralar: milliy manfaatlar, davlat, jamiyat, shaxs
22. Bojxona siyosati asoslari.
Tayanch iboralar: ochiq iqtisodiyot, iqtisodiy hudud, himoya
23. Milliy iqtisodiy manfaatlarning asosi.
Tayanch iboralar: milliy manfaatlar, barqarorlik, taraqqiyot
24. Milliy manfaatlarni himoyasini ta'minlovchi organlar.
Tayanch iboralar: davlat idoralari, tashkilotlar, shaxslar
25. O'zbekiston Respublikasining milliy ustuvorliklari.
Tayanch iboralar: barqaror rivojlanish, mamlakat raqobatbardoshligi
26. Mintaqaviy nizolarning kuchayishi nimalarga olib kelishi mumkin?
Tayanch iboralar: urush, parokandalik, iqtisodiy yo'qotishlar
27. O'zbekistonning xalqaro tuzilmalarda ishtirok etishi.

- Tayanch iboralar:* integratsiya, globalizatsiya, milliy manfaatlar
- 28.O'zbekiston Respublikasi qurolli kuchlarini isloh qilish borasida amalga oshirilayotgan chora-tadbirlar.
- Tayanch iboralar:* islohotlar, harakatchan armiya
- 29.Amerika Qo'shma Shtatlari modeli va uning o'ziga xos xususiyatlari.
- Tayanch iboralar:* mamlakat raqobatbardoshligi, milliy manfaatlar
- 30.Iqtisodiy xavfsizlik tushunchasining jamiyat taraqqiyotining madaniy va tarixiy ildizlari bilan bog'liqligi.
- Tayanch iboralar:* milliy qadriyatlar, o'z-o'zini anglash,
- 31.AQSh iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash mexanizmi. AQSh oldidagi uchta bosh maqsad va ularning mazmuni.
- Tayanch iboralar:* iqtisodiy xavfsizlik, demokratiya, erkinlik
- 32.Rossiyaning iqtisodiy xavfsizligi. Iqtisodiy xavfsizlik borasidagi konseptual yondashuv va uning mazmuni.
- Tayanch iboralar:* milliy manfaatlar, davlat, shaxs, jamiyat
- 33.Iqtisodiy xavfsizlikning chegaraviy ko'rsatkichlari.
- Tayanch iboralar:* tahdid, xavf, parametr
- 34.Iqtisodiy xavfsizlik ko'rsatkichlarini tasniflash. Ko'rsatkichlar guruhlarini tavsiflash.
- Tayanch iboralar:* umumiy, ijtimoiy, bazaviy
- 35.Umumiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar.
- Tayanch iboralar:* asosiy ko'rsatkichlar, iqtisodiy o'sish
- 36.Bazaviy makroiqtisodiy ko'rsatkichlar va xususiy ko'rsatkichlar. Xususiy ijtimoiy ko'rsatkichlar.
- Tayanch iboralar:* turmush darajasi, daromadlar, bandlik
- 37.Mamlakat iqtisodiy xavfsizligini baholash usullari.
- Tayanch iboralar:* monitoring, ko'rsatkichlar, tahlil
- 38.Hayot darajasi va sifati.
- Tayanch iboralar:* daromadlar, ish haqi, kambag'allik
- 39.Inflyasiya darajasi va uning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri.
- Tayanch iboralar:* pul qadrsizlanishi, daromadlarning pasayishi
- 40.Ishsizlik darajasini oshirishning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri.
- Tayanch iboralar:* ishlab chiqarish, sur'atlar, pasayish
- 41.Iqtisodiy o'sishni ta'minlash iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashning omili.
- Tayanch iboralar:* rivojlanish, talab, taklif
- 42.Milliy iqtisodiy manfaatlar va maqsadlar.
- Tayanch iboralar:* iqtisodiy o'sish, farovonlik, barqarorlik
- 43.Shaxsning muhim iqtisodiy manfaatlari.
- Tayanch iboralar:* turmush darajasi, farovonlik, tenglik
- 44.Davlat va jamiyatning muhim iqtisodiy manfaatlari.
- Tayanch iboralar:* konstitusion tuzum, suverinitet, tolerantlik
- 45.Shaxs, jamiyat va davlat manfaatlarining uy'unligi.
- Tayanch iboralar:* tenglik, turmush darajasi, konstitusion tuzum, suverinitet
- 46.Shaxsiy va milliy manfaatlar hamda maqsadlar iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash siyosati va strategiyasining asosidir.

- Tayanch iboralar:* manfaatlar, iqtisodiy va ijtimoiy barqarorlik
47. Manfaatlarni himoyalash davlatning asosiy vazifasidir.
- Tayanch iboralar:* bosh islohotchi, suayerinitet, xududiy yaxlitlik
48. Shaxsning iqtisodiy jihatdan himoyalanihini davlat qanday ta'minlaydi?
- Tayanch iboralar:* qonuniy asoslar, iqtisodiy sharoit, ijtimoiy muhofaza
49. Iqtisodiy xavfsizlik omillari tasnifi.
- Tayanch iboralar:* ichki omillar, tashqi omillar
50. Iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi sub'yektiv va ob'yektiv omillar.
- Tayanch iboralar:* deformatsiyalangan iqtisodiyot, xududiy joylashuv
51. Xavfsizlikka ta'sir ko'rsatuvchi qanday iqtisodiy omillar mavjud?
- Tayanch iboralar:* soliq siyosati, xufyona iqtisodiyot
52. Tabiiy-iqlim sharoitining iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri.
- Tayanch iboralar:* geografik joylashuv, resurslar
53. Iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi ijtimoiy-siyosiy omillar.
- Tayanch iboralar:* turmush darajasi, daromadlar taqsimlanishi, kamba'allik
54. Iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir qiluvchi texnologik omillar.
- Tayanch iboralar:* ishlab chiqarish, texnologiyalar, qoloqlik
55. Iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi ijtimoiy-demografik omillar.
- Tayanch iboralar:* demografik sharoit, tabiiy o'sish, mehnat resurslari
56. Mamlakatda yuzaga kelgan demografik vaziyat va uning xavfsizlikka ta'siri.
- Tayanch iboralar:* demografik ko'rsatkichlar, yangi tendensiyalar
57. O'zbekistonning jahon hamjamiyatida tutgan o'rni va rolini aniqlash.
- Tayanch iboralar:* integratsiya, raqobatbardoshlik, eksport salohiyati
58. O'zbekiston Respublikasining iqtisodiy manfaatlar va ustuvorliklarini belgilash.
- Tayanch iboralar:* milliy manfaatlar, mamlakat raqobatbardoshligi
59. Iqtisodiy xavfsizlikka tahdid soluvchi xavflarni aniqlash va baholash.
- Tayanch iboralar:* ko'rsatkichlar, monitoring, chegaraviy ko'rsatkichlar
60. Iqtisodiyotga tahdid soluvchi xavflarni oldini olish uchun davlat va jamiyatning real imkoniyatlari va resurslarini aniqlash, hamda baholash.
- Tayanch iboralar:* iqtisodiy salohiyat, qonuniy asoslar, barqaror rivojlanish
61. Makrodarajadagi jarayonlarni o'rganish va tahlil qilish orqali iqtisodiyotga bo'ladigan xavflarni oldini olish.
- Tayanch iboralar:* monitoring, statistika, ko'rsatkichlar
62. Byudjet-soliq siyosati yordamida xavfsizlikni oldini olish yo'llari
- Tayanch iboralar:* soliq siyosat, erkinlashtirish, unifikatsiya
63. Agrar siyosatdagi ustuvorliklar va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash.
- Tayanch iboralar:* islohotlar, samaradorlik, mulkiy munosabatlar
64. O'zbekistonning agrar sohadagi siyosatni iqtisodiy xavfsizlik masalalari bilan bog'liqligi
- Tayanch iboralar:* mulkiy munosabatlar, iqtisodiy erkinlik
65. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlovchi tashqi iqtisodiy faoliyat sohasidagi asosiy vazifalar.
- Tayanch iboralar:* tashqi savdo, eksport, raqobatbardoshlik
66. Tashqi iqtisodiy faoliyatni erkinlashtirishning iqtisodiy xavfsizlikka ta'siri.

Tayanch iboralar: import, boʻliqlik, eksport

67. Tashqi iqtisodiy faoliyatni bojxona siyosati orqali tartibga solish – iqtisodiy xavfsizlik asosidir.

Tayanch iboralar: proteksionizm, ichki bozor, himoya

68. Strategik hamkorlik – mintaqaviy xavfsizlik garovidir.

Tayanch iboralar: globalizatsiya, terrorizm, tahdidlar

69. Strategik hamkorlikning amaliy ahamiyati.

Tayanch iboralar: xavfsizlik, tinchlik, barqarorlik

70. Oʻzbekiston va Rossiya oʻrtasidagi strategik hamkorlik. Ikki mamlakat hamkorligining bosqichlari.

Tayanch iboralar: milliy manfaatlar, iqtisodiy integratsiya, iqtisodiy manfaatlar

71. Oʻzbekiston va Rossiya oʻrtasidagi hamkorlikning amaliy ahamiyati.

Tayanch iboralar: iqtisodiy hamkorlik, tovar ayriboshlash, barqarorlik

72. Shanxay Hamkorlik Tashkilotining jahon xavfsizlik tizimidagi oʻrni va Oʻzbekistonning undagi roli

Tayanch iboralar: xavfsizlik, barqarorlik, terrorizm, kurash

73. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligi obʼyektlari va mintaqaviy iqtisodiy siyosat vazifalari.

Tayanch iboralar: mintaqa iqtisodiyoti, rivojlanish, tenglashtirish

74. Mintaqaning iqtisodiy manfaatlariga tahdid soluvchi xavflarning turlari.

Tayanch iboralar: iqlim sharoiti, ishsizlik, daromadlar pastligi

75. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligini taʼminlashning ijtimoiy jihatlar.

Tayanch iboralar: barqarorlik, iqtisodiy oʻsish, ijtimoiy himoya

76. Mintaqa iqtisodiy xavfsizligini baholash mezonlari va koʻrsatkichlari

Tayanch iboralar: xududiy darajada, iqtisodiy oʻsish, islohotlar

77. Respublikada amalga oshirilayotgan mintaqaviy siyosatning mazmuni.

Tayanch iboralar: rivojlanish darajasi, mahalliyashtirish

78. Mintaqalar iqtisodiy xavfsizligining zamonaviy xolati.

Tayanch iboralar: rivojlanish, tenglashtirish, erkinlik

79. Mamlakat iqtisodiy xavfsizligiga qanday ijtimoiy tahdidlar mavjud?

Tayanch iboralar: ishsizlik, daromadlarning pasayishi

80. Ijtimoiy tahdidlarni oldini olish uchun qanday chora-tadbirlar qoʻllanishi mumkin?

Tayanch iboralar: ijtimoiy siyosat, aholi daromadlari

81. Xufyona iqtisodiyotga qarshi qanday chora-tadbirlar qoʻllanishi mumkin?

Tayanch iboralar: qonuniy asoslar, soliq siyosati

82. Soliq toʻlashdan boʻyin tovlash holatlarining oldini olish uchun nimalar qilish kerak?

Tayanch iboralar: soliq stavkalari, qonuniy asoslar

83. Pul muomalasi sohasidagi xavfsizlikni qanday taʼminlash lozim?

Tayanch iboralar: pul-kredit siyosati, bankdan tashqari operatsiyalar

84. Valyuta siyosatining mazmuni va maqsadlari nimalardan iborat?

Tayanch iboralar: pulning qadrini oshirish, iqtisodiy oʻsish

85. Mamlakatdan kapital qochishi sabablari nimalarda ifodalanadi?

Tayanch iboralar: ishonchsizlik, soliqdan qochish,

86. Kapital qochishining oldini olish va iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash uchun qanday ishlarni amalga oshirish kerak?

Tayanch iboralar: investision muhit, islohotlar, tadbirkorlik uchun shart-sharoit

87. Iqtisodiy xavfsizlikning institusional sharoitlari deganda nimalar tushuniladi?

Tayanch iboralar: xavfsizlik organlari, bozor infratuzilmasi

88. Iqtisodiy boshqarishning xavfsizlikni ta'minlashdagi o'rni qanday?

Tayanch iboralar: iqtisodiy siyosat, islohotlar

89. Iqtisodiy jinoyatchilik va huquqbuzarliklarga qarshi qanday kurashmoq kerak?

Tayanch iboralar: qonuniy asoslar, manfaatlar himoyasi

90. Shaxsning hayotiy manfaatlarigi qanday iqtisodiy tahdidlar xavf soladi?

Tayanch iboralar: ishsizlik, kambag'allik, ijtimoiy siyosat

91. Shaxs bilan davlat o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik va aloqadorlik nimalarda namoyon bo'ladi?

Tayanch iboralar: shaxs erkinliklari, ishsizlik, ijtimoiy siyosat.

92. Xalqaro mehnat taqsimoti va savdoda milliy manfaatlar nimalarda namoyon bo'ladi?

Tayanch iboralar: jahon xo'jalik tizimi, tashqi savdo, iqtisodiy manfaatlar

93. Qulay savdo va iqtisodiy aloqalar rejimi nimani anglatadi?

Tayanch iboralar: iqtisodiy manfaatlar, eksport salohiyati, raqobatbardoshlik

94. Tashqi iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash uchun nimalar qilish kerak?

Tayanch iboralar: bojxona siyosati, iqtisodiy kontrabanda

95. O'zbekistonning Xalqaro savdo tashkilotiga a'zo bo'lib kirishi qanday salbiy va ijobiy oqibatlarga olib kelishi mumkin?

Tayanch iboralar: qulay rejim, investisiyalar, tahdidlar, raqobatbardoshlik

96. Mamlakat raqobatbardoshligini ta'minlash uchun qanday chora-tadbirlarni amalga oshirish kerak bo'ladi?

Tayanch iboralar: iqtisodiy o'sish, yuqori texnologiyalar, ishlab chiqarish

97. Geoiqtisodiy makon nima?

Tayanch iboralar: iqtisodiy aloqalar, integratsiya, globallashuv

98. Iqtisodiy xavfsizlikning institusional sharoitlari deganda nimani tushunasiz?

Tayanch iboralar: tizimlar, muassasalar, aloqadorlik

99. Iqtisodiy sohadagi jinoyatlarni oldini olish uchun qanday chora-tadbirlarni amalga oshirish kerak?

Tayanch iboralar: qonuniy asoslar, huquqiy savodxonlik, raqobat muhiti

100. Iqtisodiyotning raqobatbardoshligi deganda nimani tushunasiz?

Tayanch iboralar: raqobat muhiti, yuqori texnologiyalar, ishlab chiqarish

101. Nima uchun raqobatbardoshlikni oshirish iqtisodiy xavfsizlik omili bo'lib hisoblanadi?

Tayanch iboralar: raqobat, iqtisodiy o'sish, barqarorlik.

102. Raqobatbardoshlikni oshirish uchun qanday chora – tadbirlarni amalga oshirish kerak?

Tayanch iboralar: raqobat muhiti, tadbirkorlik, qonuniy asos.

103. Inqirozga qarshi choralar Dasturida iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish uchun qanday chora – tadbirlar belgilangan.

Tayanch iboralar: modernizatsiya, diversifikatsiya, innovasion texnologiyalar

104. Real sektorning iqtisodiyotda tutgan o‘rni qanday?

Tayanch iboralar: yetakchi tarmoq, moddiy ishlab chiqarish, raqobatbardoshlik

105. Nima uchun real sektorda iqtisodiy xavfsizlikni ta‘minlash zarur?

Tayanch iboralar: asosiy tarmoq, iqtisodiy o‘sish, raqobatbardoshlik

106. Mustaqillik yillarida real sektorni rivojlantirish uchun qanday chora – tadbirlar amalga oshirilmoqda?

Tayanch iboralar: me‘yoriy asoslar, texnologik yangilash, modernizatsiya

107. Real sektorni qo‘llab – quvvatlash borasidagi Prezident Farmonlarining mazmuni nimadan iborat?

Tayanch iboralar: modernizatsiya, diversifikatsiya, eksport solohiyati

108. Real sektorda xavfsizlikni ta‘minlash uchun qanday chora – tadbirlar amalga oshirilishi kerak?

Tayanch iboralar: rivojlanishni ta‘minlash, samaradorlikni oshirish, raqobatbardoshlikni ta‘minlash, eksport solohiyati

109. Mustaqillik yillarida mamlakatda amalga oshirilgan ijtimoiy siyosatning mazmuni nimadan iborat bo‘ldi?

Tayanch iboralar: ijtimoiy himoya, manzilli himoya, aholi farovonligi, turmush darajasi

110. Aholi turmush darajasi qanday ko‘rsatkichlar yordamida ifodalanadi?

Tayanch iboralar: aholi daromadlari, harajatlar, iste‘mol, ish haqi, tadbirkorlik, jamg‘armalar

111. Respublikada aholi turmush darajasini oshirish qaysi yo‘nalishlarda olib borildi?

Tayanch iboralar: daromadlarni oshirish, ish haqi miqdori, tadbirkorlikni qo‘llab quvvatlash, bandlikni ta‘minlash

112. Mustaqillik yillarida aholi turmush darajasida qanday o‘zgarishlar amalga oshdi?

Tayanch iboralar: ijtimoiy himoya, iste‘mol, ish haqi ulushi, tadbirkorlik daromadlari

113. Aholi turmush darajasidagi o‘zgarishlar ijtimoiy xavfsizlikni ta‘minlashda qanday rol o‘ynadi?

Tayanch iboralar: ijtimoiy barqarorlik, farovonlik, daromadlar oshishi

114. Respublikada oziq – ovqat xavfsizligi ta‘minlash borasida qanday siyosat olib borilmoqda?

Tayanch iboralar: islohotlar, agrar soha, iste‘mol tovarlari, oziq – ovqat mahsulotlari, mahsulot ishlab chiqarish

115. Nima uchun xufyona iqtisodiyot global muammoga aylandi?

Tayanch iboralar: globallashtirish, uyushgan jinoyatchilik, transmilliy kompaniyalar

116. Qaysi mamlakatlarda xufyona iqtisodiyot miqyoslari katta bo‘ladi?

Tayanch iboralar: qonuniy asoslar, rivojlanayotgan mamlakatlar, korrupsiya

117. Xufyona iqtisodiyot miqyoslarining kengayishiga nimalar sabab bo‘ladi?

- Tayanch iboralar:* ijtimoiy tengsizlik, daromadlar pastligi, noqonuniy faoliyat
118. O'zbekistonda xufyona iqtisodiyot miqyoslari qanday?
- Tayanch iboralar:* islohotlar, ijtimoiy barqarorlik, soliq imtiyozlari
119. Xufyona iqtisodiyot deganda nimani tushunasiz?
- Tayanch iboralar:* soliqdan bosh tortish, yashirin munosabatlar, shaxsiy manfaatlar
120. Xufyona iqtisodiyotning qanday shakllari mavjud?
- Tayanch iboralar:* kriminal, sohta, nofarmal, nolegal
121. Xufyona iqtisodiyotning shakllanishiga qanday sabablar ta'sir ko'rsatadi?
- Tayanch iboralar:* antropologik, iqtisodiy, ijtimoiy, huquqiy, ma'naviy, siyosiy
122. Xufyona iqtisodiyot miqyoslarini baholashga bo'lgan yondashuvlar to'g'risida gapirib bering.
- Tayanch iboralar:* huquqiy, statistik
123. Xufyona iqtisodiyotni turlarga ajratishga bo'lgan yondashuvlar
- Tayanch iboralar:* kriminal («qora»), nokriminal, noqonuniy iqtisodiy faoliyat
124. «Korrupsiya» iborasi nimani anglatadi?
- Tayanch iboralar:* jinoyatchilik, buzg'unlik, uyushgan jinoyatchilik, ahloqsizlik
125. Korrupsiyaning kelib chiqish sabablari nimada?
- Tayanch iboralar:* nomukammal qonunchilik, egoistik manfaatlar, noqonuniy boylik orttirish.
126. Korrupsiya va jinoyatchilikning xavfsizlikka soladigan taxdidlari nimalardan iborat?
- Tayanch iboralar:* iqtisodiy zarar, ijtimoiy muammolar, ishonchsizlik, qo'rquv, jinoyatchilik
127. Respublikamiz birinchi Prezidenti I.A. Karimovning «O'zbekiston XXI asr bo'sag'asida: xavfsizlikka tahdid, barqarorlik shartlari va taraqqiyot kafolatlari» asarida korrupsiya va jinoyatchi to'g'risida qanday fikr bildirilgan?
- Tayanch iboralar:* islohotlarga qarshilik ko'rsatish, huquq va erkinliklarning buzilishi, ma'naviy – ahloqiy asoslarining yemirilishi
128. O'zbekistonda korrupsiyaga qarshi kurashda qanday tamoyillarga asoslanildi?
- Tayanch iboralar:* jamoat xavfsizligini ta'minlash, tartibni saqlash, jinoyatchilikka qarshi kurash, boshqaruvda progressiv shakllarni qo'llash;
129. Respublikada korrupsiyaga qarshi kurash borasida qanday hujjatlar qabul qilindi?
- Tayanch iboralar:* qonuniy va me'yoriy xujjatlar, farmon va qarorlar
130. Korrupsiyaga qarshi kurashda soliq organlarining roli va o'rni qanday?
- Tayanch iboralar:* iqtisodiy jinoyatlar, soliqqa tortish, soliqdan bosh tortish, daromadlarni yashirish.
131. Soliq organlaridan tashqari yana qanday tashkilot korrupsiyaga qarshi kurash olib boradi?
- Tayanch iboralar:* davlat tashkilotlari, jamoat tashkilotlari, departament
132. Insonning iqtisodiy va ijtimoiy xavfsizligi hamda ularning o'zaro bog'liqligi nimalarda namoyon bo'ladi?

Tayanch iboralar: huquq va erkinliklar, ijtimoiy himoya, shaxs erkinligi, faoliyat erkinligi

133. Jahon moliyaviy – iqtisodiy inqirozi ijtimoiy xavfsizlikka qanday ta'sir ko'rsatdi?

Tayanch iboralar: ijtimoiy muammolar, ishsizlik, daromadlarning pasayishi

134. Nima uchun ishsizlik iqtisodiy xavfsizlikning ijtimoiy indikator sifatida o'rganiladi?

Tayanch iboralar: ish bilan bandlik, turmush darajasi, daromadlarning pasayishi, ish haqi miqdori

135. Ishsizlik tushunchasi va uning turlari.

Tayanch iboralar: ishchi kuchi, daromad, iqtisodiy faollik, friksion, tarkibiy, yashirin

136. O'zbekistonda ishsizlikni oldini olish barasida qanday chora – tadbirlar amalga oshirilmoqda?

Tayanch iboralar: faol siyosat, yangi ish o'rinlari, tadbirkorlik, kasanachilik

137. Globallashuv deganda nimani tushunasiz?

Tayanch iboralar: iqtisodiy makon, integratsiya, transmilliy korporatsiyalar, xalqaro savdo

138. Qanday omillar ta'sirida globallashuv jarayonlari kuchayib bormoqda?

Tayanch iboralar: xalqaro savdo, investisiya hajmlarining o'sishi, jahon moliya va ishchi kuchi bozorlari, transmilliy korporatsiyalar, global raqobat

139. "Iqtisodiy globallashuv"ning xususiyatlari nimalardan iborat?

Tayanch iboralar: jahon xo'jaligining universallasuvi, kapital harakatining erkinlashuvi

140. Globallashuv jarayonlari mamlakatlar iqtisodiy xavfsizligiga qanday ta'sir ko'rsatadi?

Tayanch iboralar: dunyo mamlakatlari, rivojlangan davlatlar, qoloq davlatlar, global muhitning shakllanishini, milliy va mintaqaviy muammolar, daromadlardagi tengsizlik

141. Globallashuv sharoitida qanday qilib iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash kerak bo'ladi.

Tayanch iboralar: milliy manfaatlar, teng hamkorlik, iqtisodiy mustaqillik, iqtisodiyotning raqobatbardoshligi

142. Terrorizm qachon paydo bo'lgan?

Tayanch iboralar: tarixiy ildizlar, o'rta asrlar, barcha mamlakatlar, globallashuv

143. Terrorizmning ijtimoiy va iqtisodiy oqibatlari nimalardan iborat?

Tayanch iboralar: ijtimoiy muammolar, ishonchsizlik, qo'rquv, moddiy zarar

144. Terrorizm iqtisodiy xavfsizlikka qanday ta'sir ko'rsatadi?

Tayanch iboralar: davlatning iqtisodiy manfaatlari, jamiyat manfaatlari, iqtisodiy zarar, taraqqiyot va rivojlanish

145. Jahon hamjamiyati terrorizmga qarshi qanday kurash olib boradi.

Tayanch iboralar: mintaqaviy hamkorlik, hamjihatlik, xalqaro tuzilmala, aksilterror harakatlari

146. O'zbekiston tashqi siyosat olib borishda qanday maqsadlardan kelib chiqadi?

Tayanch iboralar: milliy manfaatlar ustunligi, teng huquqlilik, o‘zaro manfaatdorlik, tinchlik va xavfsizlikni saqlash

147. O‘zbekistonning Markaziy Osiyo mintaqasidagi o‘rni qanday?

Tayanch iboralar: yetakchi davlat, mintaqaviy xavfsizlik, tinchlik, o‘zaro manfaatdorlik

148. Shanxay Xamkorlik Tashkilot qachon va nima maqsadlarda tashkil etilgan?

Tayanch iboralar: mintaqaviy hamkorlik, samarali iqtisodiy hamkorlik tinchlik, xavfsizlik, barqarorlikni saqlash, xalqaro tartibotni

149. Shanxay Xamkorlik Tashkilotining mintaqaviy aksilterror tuzilmasining vazifalari nimadan iborat?

Tayanch iboralar: mintaqaviy xamkorlik, tinchlikni saqlash, barqarorlikni ta’minlash, terrorizmga qarshi kurash

150. Geoiqtisodiy makon nima?

Tayanch iboralar: iqtisodiy aloqalar, integratsiya, globallashuv

TEST SAVOLLARI

1. **1934 yilda Qaysi mamlakatda iqtisodiy xavfsizlik bo'yicha maxsus Fyedyeral Qo'mita tashkil etilgan?**
 - A. AQSHda
 - B. Italiyada
 - C. Koryeyada
 - D. Rossiyada
2. **MDH mamlakatlarida iqtisodiy xavfsizlik g'oyalari va u bilan bog'liq bo'lgan iqtisodiy xavfsizlik tushunchalari to'g'risidagi kitob birinchi marta qachon chop etilgan?**
 - A. 1989 yil
 - B. 1988 yil
 - C. 1987 yil
 - D. 1986 yi
3. **Xavfsizlik tushunchasining tarifi qaysi javobda aniq berilgan**
 - A. Insoniyat hayotining turli sohalarida vujudga keladigan xavf-xatardan himoyalalanish,kafolatlanish
 - B. O'zini-o'zi himoya qilish
 - C. Jamiyatdagilarni himoyalash
 - D. Mulklarini himoyalash
4. **Qaysi organlar iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashda faol ishtirok etadi?**
 - A. qonun chiharuvchi, ijro etuvchi va sud hokimiyati
 - B. qonun chiharuvchi va sud xokimiyati
 - C. qonun chiharuvchi va ijro etuvchi xokimiyat
 - D. ijro etuvchi va sud xokimiyati
5. **Quyidagilardan qaysi biri gyeosiyosiy xavfsizlik sub'yekti bo'lib hisoblanadi?**
 - A. davlat
 - B. jahon qamjamiyati
 - C. xalq
 - D. hukumat
6. **O'zbyekiston Ryespublikasi «Mudofaa to'qrisida»gi qonuni Oliy majlisning nyechanchi syessiyasida yangi taqrirda qabul qilindi?**
 - A. 11 may 2001 yil 2-chaqiriq 7- syessiyasida
 - B. 12 may 2001 yil 3-chaqiriq 7- syessiyasida
 - C. 15 may 2000 yil 2-chaqiriq 8- syessiyasida
 - D. 11 may 2001 yil 2-chaqiriq 8- syessiyasida
7. **Xavfsizlik chyegarasi saqlanishi uchun ichki ist'molda import ulushi necha foizni tashkil qilishi kyerak?**
 - A. 30% dan oshmasligi kyerak
 - B. 40%
 - C. 20% dan oshmasligi kyerak
 - D. 10%

- 8. O‘zbyekistonda qaysi organlar mamlakat mudofaasi va xavfsizligini ta’minlaydi?**
- A. O‘zbyekiston Ryespublikasi Qurolli Kuchlari va Milliy Xavfsizlik Tizimi
 - B. O‘zbyekiston Ryespublikasi Qurolli Kuchlari
 - C. O‘zbyekiston Ryespublikasi Milliy Xavfsizlik Tizimi
 - D. Ichki Ishlar Vazirligi
- 9. Quyidagi ta’riflardan qaysi biri “Iqtisodiy xavfsizlik” tushunchasini to‘laroq tavsiflab byeradi?**
- A. Iqtisodiy xavfsizlik – bu milliy iqtisodiyot mustaqilligi, uning Barqarorligi, mustahkamligi, doimo yangilanishga va takomillashib borishga qodirligini ta’minlovchi shart-sharoit va omillar yig‘indisidir
 - B. Iqtisodiy xavfsizlik – bu shaxs, jamiyat va davlatning mavjudligi vaularning talab-yehtiyolarining qondirilishidir
 - C. Iqtisodiy xavfsizlik – bu iqtisodiyotning ijtimoiy ehtiyolarni samarali qondirishga qodirligidir
 - D. Iqtisodiy xavfsizlik – bu turli byeharorlikni, tanglikni kyeltirib chiqaruvchi ichki va tashqi tahdidlar ta’siridan himoya qiluvchi ichki imokoniyatlar yig‘indisidir
- 10. Iqtisodiy tahdidlar qanday shakllarda namoyon bo‘ladi?**
- A. ichki va tashqi tahdidlar
 - B. gyeosiosiy va tashqi iqtisodiy tahdidlar
 - C. mamlakat ichidagi tahdidlar
 - D. global ekologik tahdidlar
- 11. Mamlakatda iqtisodiy xavfsizlik chyegarasi saqlanishi uchun byudjyet tanqisligi nyecha foizdan oshmasligi kyarak?**
- A. 5%dan
 - B. 3%dan
 - C. 4%dan
 - D. 7%dan
- 12. Xavfsizlik tushunchasi birinchi bor qachondan boshlab qo‘llanila boshlandi?**
- A. 1190 yildan
 - B. 1288 yildan
 - C. 1880 yildan
 - D. 1980 yildan
- 13. Yashash minimumi bo‘yicha mamlakat mintaqalarining diffyeryentsiatsiyasi nyecha martadan oshganda xavfsizlik chyegarasi buziladi?**
- A. 1,5 martadan
 - B. 3 martadan
 - C. 2 martadan
 - D. 5martadan

- 14. Mamlakatda iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash uchun ilmiy tadqiqot ishlariga ajratiladigan xarajatlar yaimga nasbatan necha foizdan kam bo'lmashligi kyerak?**
- A. 2 %
 - B. 2 ,5 %
 - C. 3 %
 - D. 4 %
- 15. Iqtisodiy xavfsizlik myezonlari dyeganda nimani tushunasiz?**
- A. Iqtisodiy xavfsizlikning moqiyatini ifodalovchi, muqim jarayonlar nuqtai nazaridan iqtisodiy xolatni baqolash
 - B. Iqtisodiyotning raqobatbardoshligini baqolash
 - C. Ijtimoiy ziddiyatlarning oldini olish va xal etish imkoniyatlarini baqolash
 - D. Ryesurs saloqiyati va uni rivojlantirish imkoniyatlarini baqolash
- 16. Mamlakatning tashqi qarzi nechf foizdan oshib kyetsa, xavfsizlik chyegarasi buziladi?**
- A. YAIMga nisbatan 25 foizdan
 - B. YAIMga nisbatan 15 foizdan
 - C. YAIMga nisbatan 10 foizdan
 - D. YAIMga nisbatan 30 foizdan
- 17. Mamlakada iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash uchun qayta ishlash sanoatining sanoat ishlab chiqarishdagi ulushi necha foizdan kam bo'lmashligi kyerak?**
- A. 70%dan
 - B. 50%dan
 - C. 60%dan
 - D. 40%dan
- 18. 100 ming kishilik aholiga to'qri kyeladigan jinoyatlar soni qancha bo'lsa xavfsizlik chyegarasi buziladi?**
- A. 5000
 - B. 4000
 - C. 4500
 - D. 3000
- 19. Barqarorlik dyeganda nima tushuniladi?**
- A. jamiyatning favqulodda xolatlarda xam o'z manfaatlarini qoniqtirish qobiliyati, xolatni tiklash
 - B. imkoniyati jamiyatning favqulodda xolatlarda o'z manfaatlarini qoniqtirish qobiliyati
 - C. jamiyatning iqtisodiy bye-haror xolatlarida o'z manfaatla-rini qoniqtirish qobiliyati, xolatni tiklash imkoniyati
 - D. jamiyatning ijtimoiy byeharor xolatlarida o'z manfaatlarini qoniqtirish qobiliyati, xolatni tiklash imkoniyati
- 20. Iqtisodiy xavfsizlik omillari tizimi dyeganda nimani tushunasiz?**

- A. Iqtisodiy xavfsizlik omillari tizimi bu iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, ekologik, ilmiy, tyexnik, informatsion shart-sharoitlardir
 - B. Iqtisodiy xavfsizlik omillari tizimi bu davlatning iqtisodiy, ijtimoiy shart-sharoitlaridir
 - C. Iqtisodiy xavfsizlik omillari tizimi bu ichki va tashqi xavflarning oldini olish uchun ko‘rilgan chora tadbirlardir
 - D. Iqtisodiy xavfsizlik omillari tizimi bu siyosiy, ekologik, ilmiy, tyexnik, informatsion shart-sharoitlardir
- 21. Quyidagilardan qaysi biri xavfsizlikka ta’sir ko‘rsatuvchi siyosiy omillar qatoriga kiradi?**
- A. davlatning ravnaqi, siyosiy harakatlar va partiyalar tizimi
 - B. axborotni qayta ishlash
 - C. aholining milliy tarkibi
 - D. yoqilg‘i enyergyetika ryesurslari va mahsulotlari
- 22. Quyidagilardan qaysi biri xavfsizlikka ta’sir ko‘rsatuvchi etnografik va iqtisodiy omillar qatoriga kiradi?**
- A. aholining milliy tarkibi
 - B. tuqilish va o‘lim ko‘rsatkichi
 - C. davlatning ravnaqi, siyosiy harakatlar va partiyalar
 - D. axborotni qayta ishlash tizimi
- 23. Quyidagilardan qaysi biri xavfsizlikka ta’sir ko‘rsatuvchi iqtisodiy va tabiiy sharoitlar ta’sirini sintyetzlovchi omillar qatoriga kiradi?**
- A. tabiiy ryesurslarni ishlab chiharish va ulardan oqilona foydalanish
 - B. ishlab chiharish va ijtimoiy infratuzilma
 - C. o‘rmon, suv, yyer, biologik ryesurslar
 - D. soqliqni saqlash tizimi rivojlanishi darajasi
- 24. Quyidagilardan qaysi biri tashqi xavf tarkibiga kiradi?**
- A. O‘zbyekistonni Jahon iqtisodiy tizimiga va Markaziy Osiyo ryegionida iqtisodiy intyegratsiyasiga to‘sqinlik qilish
 - B. Totalitar tuzumdan qolgan iqtisodiyotdagi chuqur qayta ishlash, soqa va xududiy disproportsiyalar
 - C. Iqtisodiyotga, ayniqsa ba’zi ryegionlarda, yuqori dyemografik bosim
 - D. Bozor infratuzilmasining rivojlanmaganligi
- 25. Quyidagi omillardan qaysi biri ichki xavf tarkibiga kiradi?**
- A. Iqtisodiy sohada jinoyatning tarqalishi, xo‘jalik sub’yektlarini huquqiy ximoya qilish myexanizmining mukammal emasligi
 - B. O‘zbyekistonning Jahon iqtisodiy tizimiga va Markaziy Osiyo ryegionida iqtisodiy intyegratsiyasiga to‘sqinlik qilish
 - C. O‘zbyekistonning Jahon iqtisodiy tizimiga va Markaziy Osiyo ryegionida iqtisodiy intyegratsiyasiga to‘sqinlik qilish
 - D. Tashqi transport, axborot va ilmiy-tyexnika kommunikatsiyalar tizimining rivojlanmaganligi
- 26. Quyidagilardan qaysi biri xavfsizlikka ta’sir ko‘rsatuvchi iqtisodiy omillar qatoriga kiradi?**
- A. Ishlab chiqarish va ijtimoiy infratuzilma

- B. Aholining huquqiy va siyosiy madaniyati
- C. Yeniergyetika ryesurslari va mahsulotlari
- D. Milliy va madaniy masalalarni qal qilish
- 27. Quydagilardan qaysi biri xavfsizlikka ta'sir ko'rsatuvchi informatsion va informatsion-psixologik omillar qatoriga kiradi?**
 - A. Axborotni qayta ishlash tizimi
 - B. Tug'ilish va o'lim ko'rsatkichi
 - C. Ishlab chiqarish va ijtimoiy infratuzilma
 - D. Yoqilg'i enyergyetika ryesurslari va mahsulotlari
- 28. Quydagilardan qaysi biri xavfsizlikka ta'sir ko'rsatuvchi ijtimoiy dyemografik omillar qatoriga kiradi?**
 - A. Aholi yoshi, jinsiy bo'linishi, bilim darajasi
 - B. Yoqilg'i enyergyetika ryesurslari va mahsulotlari
 - C. Ishlab chiqarish va ijtimoiy infratuzilma
 - D. Milliy va madaniy masalalarni qal qilish
- 29. Manbalarga ko'ra tahdidlarning turlari qaysi javobda to'g'ri byerilgan?**
 - A. Birlamchi, ikkilamchi
 - B. Siyosiy, huquqiy
 - C. Ichki, tashqi
 - D. Iqtisodiy, ijtimoiy
- 30. Inson faoliyatiga nisbatan tahdidlarning turlari qaysi javobda to'g'ri byerilgan?**
 - A. Ichki, tashqi
 - B. Obektiv-subektiv
 - C. Obektiv
 - D. Subektiv
- 31. Mingyillik rivojlanish maqsadlarining ma'ruzasida necha maqsad byelgilangan?**
 - A. 10 ta
 - B. 12 ta
 - C. 6 ta
 - D. 8 ta
- 32. Jon boshiga eng past daromadli mamlakatlarning dunyo daromadidagi ulushi necha foizni tashkil etadi?**
 - A. 10 foiz
 - B. 14 foiz
 - C. 7 foiz
 - D. 18 foiz
- 33. Shanxay hamkorlik tashkiloti qachon tuzilgan?**
 - A. 2002 yil
 - B. 2001 yil
 - C. 2004 yil
 - D. 2006 yil

- 34. Jahon Savdo tashkiloti qaysi yili tashkil etilgan?**
A. 1995 y.
B. 1992 y.
C. 1998 y.
D. 2000 y.
- 35. “Osiyo–2050” tadqiqoti Qaysi tashkilot tomonidan o‘tkazilgan?**
A. Xalqaro myehnat tashkiloti
B. Jahon banki
C. Xalqaro valyuta fondi
D. Osiyo taraqqiyot banki
- 36. Bir davlatdan boshqa davlatga daromad olish uchun yunaltirilgan qar qanday shakldagi mulk nima dyeb ataladi?**
A. xususiy mulk
B. shaxsiy mulk
C. xorijiy invyestitsiya
D. aralash mulk
- 37. Inflyasiya darajasi necha foizdan oshmaganda mamlakat iqtisodiy xavfsizligiga taxdid bo‘lmaydi?**
A. 10%
B. 20%
C. 25%
D. 15%
- 38. Nyechanchi yildan boshlab O‘zbyekistonda davlat byudjeti profitsit bilan bajarilmoqa?**
A. 2008
B. 2002
C. 2000
D. 2005
- 39. Qaysi xalqaro tashkilotlar mamlakatlarning raqobatbardoshlik ryeytingini aniqlaydi?**
A. Jahon bank va Xalqaro valyuta fondi
B. Xalqaro myehnat tashkiloti
C. Myenyejmyentni rivojlantirish xalqaro instituti va Jahon iqtisodiy forumi
D. Birlashgan Millatlar Tashkiloti
- 40. Yeng ko‘p enyergiya sarf qiladigan davlat?**
A. AQSH
B. Xitoy
C. Rossiya
D. Yaponiya
- 41. Iqtisodiy xavfsizlik chyegarasi saqlanishi uchun invyestitsiyalar hajmi YAIMga nisbatan necha foizni tashkil etishi kyerak?**
A. 15 foizni
B. 10 foizni
C. 25 foizni

- D. 30 foizni
- 42. Iqtisodiy xavfsizlik nuqtai nazaridan quyidagi sohalardan qaysi biri eng muhim tarmoqlar qatoriga kiradi?**
- A. yoqilg'i-yenyergyetika, harbiy soha, ilmiy tyexnika salohiyati
B. yoqilg'i-yenyergyetika, oziq-ovqat sanoati, transport va aloqa
C. transport va aloqa, ilmiy tyexnika salohiyati, harbiy soha
D. oziq-ovqat sanoati, yoqilg'i-yenyergyetika, ilmiy tyexnika salohiyati
- 43. Iqtisodiyotning ryeal syektoriga qaysi tarmoqlar kiradi?**
- A. Sog'liqni saqlash, sanoat, qishloq xo'jaligi
B. Sanoat, qishloq xo'jaligi, transport va aloqa
C. Sanoat, ta'lim, qishloq xo'jaligi
D. Moliya
- 44. O'zbyekiston Ryepublikasi ishlab chiqarish xavfsizligi sohasidagi davlat boshqaruvini kim amalga oshiradi?**
- A. Oliy Majlis
B. Iqtisodiyot Vazirligi
C. Adliya Vazirligi
D. Vazirlar Mahkamasi
- 45. Mamlakatni iqtisodiy rivojlanishidagi asosiyomillar qayisi javobda t o'g'ri berilgan?**
- A. Moddiy, ma'naviy, iqtisodiy omillar
B. Iqtisodiy va ijtimoiy omillar
C. Moddiy va tashkiliy xaraktyerdagi omillar
D. Talab va taklif omillar
- 46. Aholining hayot darajasi va sifati ko'rsatkichlaridan eng muhimlari qaysi javobda to'g'ri berilgan?**
- A. myehnatga haq to'lash darajasi ko'rsatkichi
B. ish bilan ta'minlash ko'rsatkichi
C. myehnatga haq to'lash darajasi va ish bilan ta'minlash ko'rsatkichi
D. myehnatga haq to'lash darajasi va aholining pul daromadlari ko'rsatkichi
- 47. Ishsizlik darajasining nyecha foizi iqtisodiy xavfsizlikning chyegaraviy ko'rsatkichi bo'lib hisoblanadi?**
- A. 5-6%
B. 10-11%
C. 6-7%
D. 2-3%
- 48. Yashirin iqtisodiyot ta'rifi qayisi javobda t o'g'ri berilgan?**
- A. Daromadlarni yashirin ko'rinishi yoki soliqlarni to'lamaslik
B. Soliqlarni ko'payishi yoki taqchillikning ortishi
C. Jamg'arilgan mablag'lar yoki invyestitsiya
D. Korxonalar ixtiyoridagi daromad yoki mulklari
- 49. Iqtisodiyotni tartibga solish va boshqarish samaradorligi bo'lishi uchun qaysi omil mavjud bo'lishi kyerak?**

- A. Boshqaruvchanlik omili
- B. Samaradorlik omili
- C. Maqsadga yo'naltirilgan boshqaruvchanlik va samaradorlik omillari
- D. Maqsadga yo'naltirilganlik

50. Qaysi javobda iqtisodiy xavfsizlik darajalari to'g'ri berilgan?

- A. Davlat, oila, shaxs
- B. Korxona, mamlakat, oila
- C. Xalqaro, milliy, xususiy
- D. Xalqaro, davlat, oila

MAVZULAR BO‘YICHA TAQDIMOT SLAYDLARI VA VIDEO ROLIKLAR

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ
ОЛИЙ ВА ЎРТА МАХСУС ТАЪЛИМ ВАЗИРЛИГИ
ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ИҚТИСОДИЁТ УНИВЕРСИТЕТИ

“ИҚТИСОДИЙ ХАВФСИЗЛИК”
ФАНИДАН ТАҚДИМОТ ВА ТАРҚАТМА
МАТЕРИАЛЛАРИ

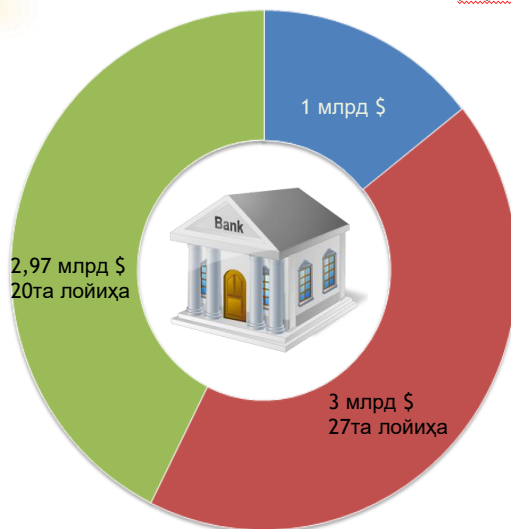
Тошкент 2018

ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ

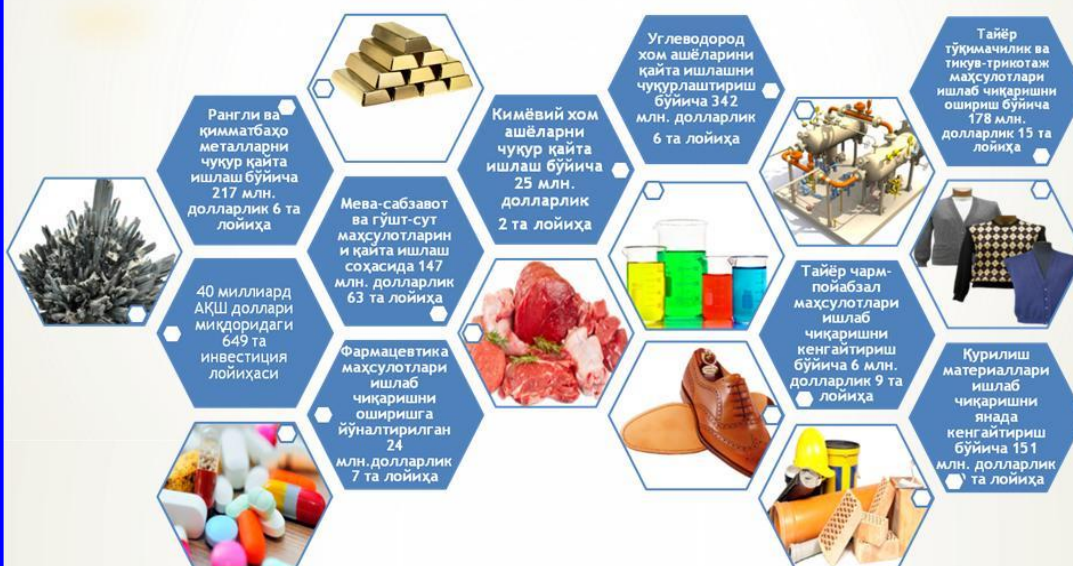
Лойиҳалар учун кредитлар

- Ислом тараққиёт банки
- Жаҳон банки
- Осиё тараққиёт банки

ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ

ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ

Кейинги 5 йилда саноат маҳсулотини ишлаб чиқариш 1,5 баравар, унинг ЯИМдаги улуши 33,6 фоиздан 36 фоизгача ошади.

Қайта ишлаш тармоғи улуши 80 фоиздан 85 фоизгача ошади.

2017 йилда 75 дан ортиқ янги турдаги рақобатдош тайёр маҳсулотлар ўзлаштирилади.

ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ

Қиймати 42млн. АҚШ долларини ташкил этувчи «Talgo-250» русумидаги 2 та юқори тезликдаги йўловчи поездни сотиб олиш

2017 йилда қиймати 160,3 млн. АҚШ долларига тенг Қарши-Термиз темир йўл линиясини электрлаштириш

Қиймати 143 млн. АҚШ доллари бўлган Бухоро-Мискин янги темир йўл линиясини қуриш

2017-2019 йилларда қиймати 18 млн. АҚШ долларини ташкил этувчи Поп-Наманган-Андижон темир йўл участкасини электрлаштириш.

2017-2019 йилларда темир йўлларни қайта тиклашга 51,1 млн. АҚШ доллари ажратиш.

2017-2019 йилларда йўловчи вагонлар таркибини янгилаш учун 8,1 млн. АҚШ доллари ажратиш.

«Тошкент шаҳар аэропорти янги халқаро йўловчи терминалини (Тошкент-4) қуриш» лойиҳасини амалга оширишга 343,6 млн. АҚШ доллари сарфлаш.

ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ

Жалб қилинадиган маблағ миқдори
(млн. АҚШ доллари)

150 млн.

Халқаро тараққиёт ва тикланиш банки

«Чорвачилик секторини ривожлантириш»
лойиҳасига

150 млн.

Осиё тараққиёт банки

«Қишлоқ хўжалигини ишлаб чиқаришини
модернизация қилиш» лойиҳасига

14 млн.

Халқаро тараққиёт уюшмаси

«Орол бўйи минтақасида иқлим
ўзгаришига мослашиш ва оқибатларини юмшатиш»
лойиҳасига

23,8 млн.

Халқаро қишлоқ хўжалиги тараққиёти жамғармаси

«Қашқадарё ва Жиззах вилоятларида сут
маҳсулотларини ишлаб чиқаришни кенгайтириш ва
қайта ишлашни ривожлантириш» лойиҳасига

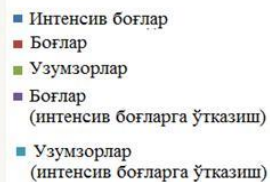

ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ

Пахта экин майдонларини 49 минг гектарга ва
ғалла майдонларини 10 минг гектарга
қисқартириш

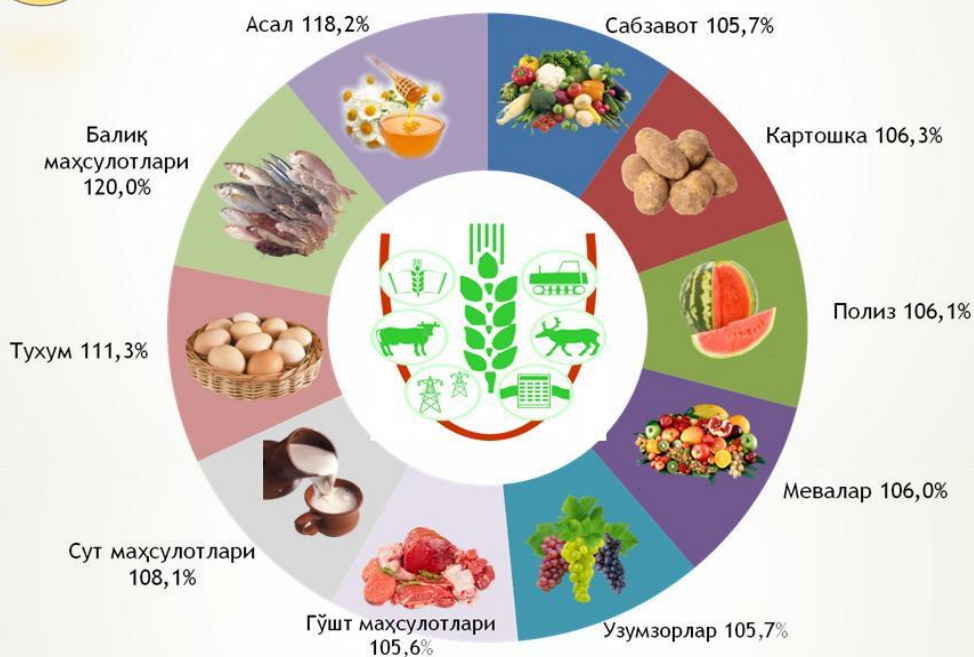

Янги боғлар
(минг гектар)

ИҚТИСОДИЁТНИ РИВОЖЛАНТИРИШ ВА ЛИБЕРАЛЛАШТИРИШ

ИЖТИМОИЙ СОҲАНИ РИВОЖЛАНТИРИШ

Соҳаларни ривожлантириш бўйича ҳокимликларнинг фаолиятини кучайтириш

2017

Ишсизлик даражаси юқори бўлган ва меҳнат бозорида вазият мураккаб бўлган 34 та туманда 46,8 мингта иш ўрни ташкил этиш

Қишлоқ жойларда:

15 000
та арзон уй-жой қуриш

316,9 км
табiiй газ
қувурлари

415,3 км
ичимлик суви

291 км
ички йўллар

219,5 км
электр энергияси

134
та бозорлар

2017-2019 йилларда

5454 км. йўллар реконструкция қилинади

Қорақалпоғистон
Республикаси

295 км.

Самарқанд вил.

479 км.

Тошкент ш.

332 км.

Андижон вил.

324 км.

Навоий вил.

216 км.

Бошқа
вилоятлар

3808
КМ.

- ✓ ДАВЛАТ ДАСТУРИНИНГ БАРЧА ЧОРА-ТАДБИРЛАРИНИ АМАЛГА ОШИРИШГА 37,7 ТРИЛЛИОН СЎМ ВА 8,3 МИЛЛИАРД АҚШ ДОЛЛАРИ ЙЎНАЛТИРИЛАДИ.

**MAVZU: IQTISODIY
XAVFSIZLIK
OMILLARI**

Reja:

1. Iqtisodiy xavfsizlikni tahlil qilishning zarurligi va mamlakat iqtisodiy xavfsizligiga ta'sir etuvchi omillarni asosiylarini tanlab olish.
2. Iqtisodiy xavfsizlikni omilli taxlil usulining mazmuni.
3. Iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi sub'ektiv va ob'ektiv omillar.
4. Xavfsizlikka ta'sir ko'rsatuvchi iqtisodiy omillar.

Iqtisodiy xavfsizlik tadqiqotlarida mavjud axborotlarni yig'ish, konseptsiyalash orqali ichki va tashqi xavf belgilarini aniqlash va xarakteristika berishga qaratiladi. Bunda tadqiqodchilar eng e'tiborli iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir etuvchi omillarni tanlab oladilar.

Shaxs, jamiyat va davlat xavfsizligiga oid axborotlarni topish va jamlashda iqtisodiy xavfsizlik nazariyasida biror bir tabiiy yoki ijtimoiy hodisani keltirib chiqaruvchi voqea sababini aniqlaydigan omilli analiz metodidan foydalaniladi. Omil tushunchasi adabiyotlarda, sabab, biror bir voqeaning harakatlantiruvchi kuchi, hodisalarning xarakterini ko'rsatuvchi jihatlar deb ta'riflanadi.

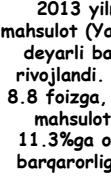
Iqtisodiy xavfsizlikni o'rganish omillari omilli matritsa deb nomlanuvchi indikatorlar (ko'rsatkichlar) bilan bog'liqdir. Omilli matritsa analiz davomida aniqlangan omil va indikatorlarning o'zaro bog'liqlik darajasini harakterlaydi.

Respublikamizda makroiqtisodiy va moliyaviy barqarorlikni mustahkamlash, to'lov intizomini yaxshilash, respublikada iqtisodiy xavfsizlikni asosiy omillarini hisobga olish yo'lida ijobiy natijalarga erishildi.

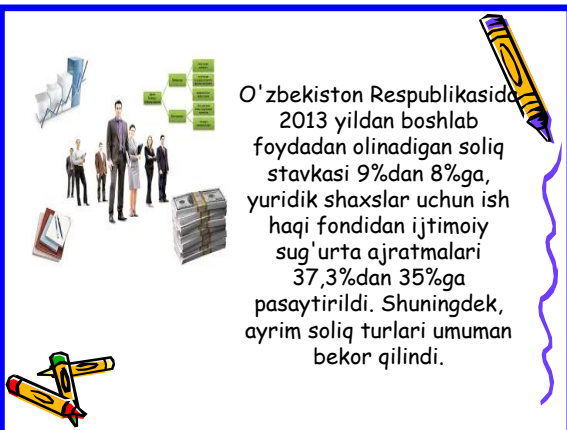

2013 yilning birinchi yarim yilligida yalpi ichki mahsulot (YaIM) hajmi 8,0 foizga o'sdi. Iqtisodiyotning deyarli barcha soha va tarmoqlari jadal va izchil rivojlandi. Sanoat mahsuloti ishlab chiqarish hajmi 8,8 foizga, iste'mol mollari 9,5%ga, qishloq xo'jalik mahsulotlari 6,8%ga, investitsiyalar hajmi esa 11,3%ga o'sdi. Aholi bandligi o'sish sur'atlarining barqarorligi saqlab qolindi, bu ko'rsatkich 102,8% foizni tashkil etdi.

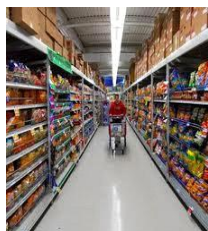

Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlovchi omil bu - bank tizimini isloh qilish borasida amalga oshirilgan ishlar hamda tijorat banklari tendentsiyalari oqibatida O'zbekistonning oltin valyuta zahiralari sezilarli darajada o'sdi.

O'zbekiston Respublikasida 2013 yildan boshlab foydadan olinadigan soliq stavkasi 9%dan 8%ga, yuridik shaxslar uchun ish haqi fondidan ijtimoiy sug'urta ajratmalari 37,3%dan 35%ga pasaytirildi. Shuningdek, ayrim soliq turlari umuman bekor qilindi.

Iqtisodiy xavfsizlik tizimi bir qator ma'lum omillar ta'sirida amal qiladi. Ushbu omillar xususiyatlari, manba'lari va tizimga ta'sir darajasiga ko'ra ob'ektiv, sub'ektiv, tashqi va ichki bo'lishi mumkin. Iqtisodiy xavfsizlik omillari tizimi bu davlatning iqtisodiy, ijtimoiy, siyosiy, ekologik, ilmiy, texnik, informatsion shart-sharoitlar. Milliy iqtisodiy xavfsizlik omillari tizimi xalqaro iqtisodiy xavfsizlik tizimi bilan uzviy bog'liqdir.

Rivojlanishning hozirgi davrida ilmiy tahlil va tekshirishlar (tadqiqodlar) asosida quyidagi omillar tizimining klassifikatsiyasini ajratib ko'rsatish mumkin:

Iqtisodiy omillar, mehnat resurslari, mehnat vositalari; ishlab chiqarish asosiy fondlari; ishlab chiqarish va ijtimoiy infratuzilma, aholi turmush darajasi; strategik zaxira va boshqalarni o'z ichiga oladi.

Iqtisodiy va tabiiy sharoitlar ta'sirini sintezlovchi omil: bunga davlatning tuzilishi; turli mulk shakllari; qo'llab quvvatlovchi siyosati; ishlab chiqarishning jamoaviy shakli; tabiiy resurslarni saqlashga qaratilgan tadbirlar; atrov-muhitni himoyalash; tabiiy resurslarni ishlab chiqarish va ulardan oqilona foydalanish.

Tabiiy-iqlim omillari yoqilg'i energetika resurslari va mahsulotlari, mineral xom ashyo; o'rmon; suv; er; biologik resurslar; iqlim sharoitlari; relef grunt tarkibi va boshqalar kiradi.

Informatsion va informatsion-psixologik omillar: axborot aylanishi; aylanish davri, yo'nalishi; informatsion oqimlar; axborotlardagi milliy o'ziga xosliklar; axborotni qayta ishlash tizimi; sirning oshkor bo'lmaslik darajasi yoki himoyalangani.

Ijtimoiy-siyosiy omillar: O'zbekistonda xududlarini bir tekisda rivojlanishni ta'minlash; milliy va madaniy masalalarni hal qilish; sog'liqni saqlash va boshqalar.

Ilmiy texnologik omil barcha omillarga ta'sir ko'rsatib ularni iqtisodiy xavfsizlikka ta'sirini kuchaytirish yoki aksincha sustlashtirish .

MAVZU: XORIJIY MAMLAKATLARD
IQTISODIY XAVFSIZLIKNING
TA'MINLANISH MODELLARI

Reja :

1. AQShning iqtisodiy xavfsizligi
2. AQShning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash mexanizmi
3. Rossiyaning iqtisodiy xavfsizligi

AQSh uzining iqtisodiy xavfsizligi to'g'risida mustakilligini e'lon kilinishi bilan uylay boshladi. Federal xukumatlarning kuygan kadamlaridan biri Amerika ishlab chiqaruvchilarini faol ximoyalash to'g'risidagi bayonoti buldi. Shundan keyin yosh Amerika sanoatini uning tashqi bozorlar uchun kurashishida davlat tomonidan kullab-kuvvatlanishi buyicha choralar majmuasini amalga oshirdi. 1933 yilning 4-chi martida F.Ruzvelt AQSh prezidenti buldi. Uning prezidentligini birinchi 100 kuni ichida 15 ta qonun qabul qilindi.

Iqtisodiy xavfsizlikning AQShdagi zamonaviy kontseptsiyalarini asosiy xossalari quyidagilar:

- milliy va xalqaro iqtisodiy xavfsizlikni o'zaro tabiiyligini tushunish;
- iqtisodiy xavfsizlik tushunchasi insonning asosiy inson huquq va iste'molini o'z ichiga olganiga ishonch xosil qilish;
- baxsli masalalarni xarbiy yul bilan xal qilishni imkoniyati pasayganignaga o'sib boruvchi ishonch;
- transmilliy jamoa-ijtimoiy xarakatlar rolini yukori baxolash; milliy va xalqaro iqtisodiy xavfsizlikning nodavlat podtizimlarini tuzish kerakligini tushunib etish va

Iqtisodiy xavfsizlikning Amerika kontsepsiyasi milliy iqtisodiy manfaatlarga xavflarni qaytarish bo'yicha falsafa g'oyalarining majmuasi, qadriyat afzalligi, metodik yondoshishlar, iqtisodiy dasturlar, empirik asoslangan usullar va strategiyalar.

Umumiy kurinishda milliy manfaatlar Amerika boshqaruv xujjatlarida "millatning eng muhim ehtiyojlari va xoxishlari" sifatida karaladi. Milliy manfaatlar Amerika prezidentlari tomonidan har yilgi "Mamlakatning xolati xakida"gi nomalar va xar yili prezident ma'muriyati tomonidan chop etiladigan "Birlashma shtatlari milliy xavfsizligining strategiyasi" rasmiy xujjatida doimo tasdiklanadi. Ko'p yillar davomida AQShning asosiy maqsadlari uzgarmay kolardi. Bugun AQSh o'z oldiga uchta asosiy maqsad qo'ymoqda: "diplomatiya sohasida samarali kadam qo'yish yo'li bilan xavfsizlikni mustaxkamlash; AQShning iqtisodiy ravnaqini oshirish; xorijda demokratiyani tarqalishiga ko'maklashish" soluvchi milliy maqsadlarga amerikaliklar quyidag kiritadi: vakiliy hukumatning borligi, bozor iqtisod rivojlanishi va insonning fundamental huquqlariga

AQShning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash mexanizmi yagona maqsad va yagona xududiy maydon bilan birlashgan tuzum va funktsional komponentalar yig'indisidir. Amerika qonuniga asosan davlatning iqtisodiy va umuman milliy xavfsizligiga javobgar asosiy shaxs prezidentdir.

Va l yut a

Bu mamlakatlar
pul birligi (so'm,
dollar, funt sterling
va h.k.).

Rossiya iqtisodiy xavfsizligining kontseptual yondoshishi Rossiya milliy iqtisodiy manfaatlarini aniqlash va shu manfaatlarning amalga oshirish masalalariga asoslanadi. Rossiya milliy manfaatlar tizimi asosida inson, oila va jamiyat, ularning huquq, erkinlik va rivojlanish kafolatlari yotadi. Xozirgi davrda Rossiya Federatsiyasini eng muhim iqtisodiy manfaatlari iqtisodiy ko'lamini yagonaligi, ijtimoiy-iqtisodiy inkirozni engib o'tish, iqtisodiy o'sishga, barkeror rivojlanishga va uning fuqarolarini hayotini sifat darajasini oshirishga sharoit yaratishidadir.

Iqtisodiy sohada Rossiya iqtisodiy xavfsizligi va milliy manfaatlarining ximoyalashni ta'minlash Rossiya iqtisodiyotining tuzum deqratatsiyasini engib o'tish, likvidligi o'sishini va banklar kapitallashtrish darajasini o'sib boruvchi omillarni qisqartirishiga asoslanadi va asosiy yo'nalishlar quyidagilardan iborat:

1. Bozor infratuzumining xamma institutlarini rivojlanishi ustivor yo'nalishni ta'minlanishi kerak (kolsanting, marketing, injiniring, lizing, sug'urta va boshqa tuzumlar). Birjadan tashqari valyuta bozorining mustaqillash va rivojlantrish, milliy valyuta konvertatsiyasini ta'minlash bilan bog'liq bo'lgan tashqi iqtisodiy faoliyatini murosasozligini oshirishga alohida ahamiyat beriladi.
2. Xususiylashtrish jarayonining chuqurlashtrishni davom etish va real mulkdorlar shifini shakllantirish.

Rossiya iqtisodiyoti

- ◆ 3. Mamlakatning iqtisodiyotiga xorijiy investitsiyalarni jalb etish uchun qulay qonun ishlab chiqaruvchi bazalar, kafolatlar yaratish va iqtisodiy rag'batlantirishni tashkil etish.
- ◆ 4. Xom ashyo va qishloq xujalik resurslarini qayta ishlash, ichki bozorni iste'mol tovarlari bilan tuldish, axoliga xizmatlar ko'rsatish sohaga ishga jalb etish yuli bilan kichik va urta biznesni ustuvor rivojlanishi.
- ◆ 5. Eksport potentsialini rivojlanirish va mustakkamlash, Jahonning yukori darajada qayta ishlangan tovarlar ishlab chiqarish tizimiga, iqtisodiyotni keng transformatsiyasini ta'minlash, zamonaviy iqtisodiyot o'sishini asosi bo'lgan sohalarini rivojlanirish, axoli bandligi va farovonligini qullab-quvvatlash; mamlakat deindustrialash tendentsiyasini engib o'tish; raqobatbardosh sohalar va ishlab chiqarishni ilgarilovchi rivojlanishi, ichki bozor sigimini tuxtovsiz kengaytirish va tulov qobiliyatli talabni oshirish va xakozolar.

Xulosa

Xorijiy mamlakatlarda iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash modellari AQShning iqtisodiy xavfsizlik modeli, AQShning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlash mexanizmi va Rossiya davlatini iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash yllari berilgan.

Стратегик тадқиқотларининг ("Strategic studies") асосий жиҳатлари

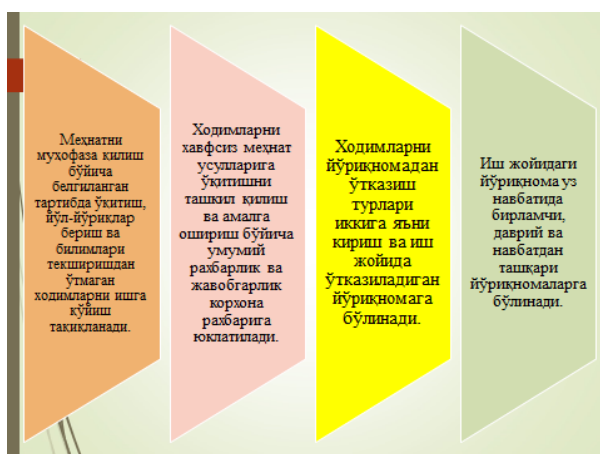
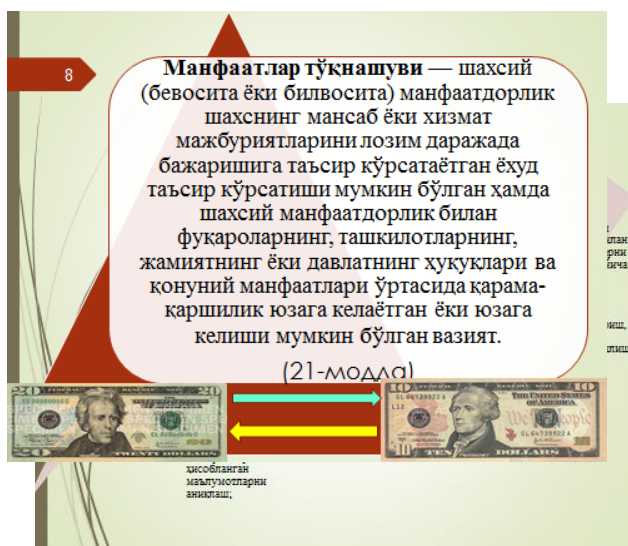
Риск

Риск - одатда хавфсизлик субъектларининг бевосита фаолияти натижасида вужудга келадиган ноқулай ва қўнгилсиз вазиятларни англатувчи хавфнинг энг кичик қўриниши/тури ҳисобланади.

Риск доим қандайдир эҳтимолликдир, субъектнинг (субъектларнинг) бирор-бир ҳаракати/ҳаракатсизлиги ёки вужудга келган янги шарт-шароитлар таъсирида у ёки бу ҳолатга ўтиши мумкин.

Барқарорлик

Барқарорлик - тизимга нисбатан сезиларли салбий таъ-сирларнинг мавжуд эмаслиги, ёки узок муддат мобайнида бун-Даи таъсирларга нисбатан унинг бардошлилиги таъминланиши натижасида муайян вақт давомида тизимнинг муҳим хусусиятлари сақланиб қолиши ҳолати.

МОЛИЯВИЙ СИЁСАТ

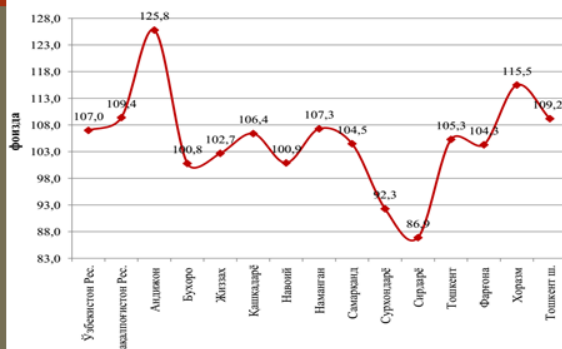
Бу давлатнинг жамият

Коррупцияга қарши курашишнинг асосий принциплари
қўйидагилардан иборат:

Коррупцияга қарши курашиш бўйича фаоллигини баҳолаш амалга

- Мintaqaviy iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash mintaqaviy siyosatning muhim yo'nalishi hisoblanadi. Bu borada ko'zlangan asosiy maqsad asosiy maqsad mamlakat va uning mintaqalari raqobatbardoshligini oshirish hisoblanadi.

Худудлар бўйича саноат ишлаб чиқариш ҳажмининг ўсиш суръатлари
(2017 йил январь-декабрь ойлари учун)
(ўтган йилнинг тегишли даврига нисбатан, % да)

МОЛИЯВИЙ СИЁСАТ ТАМОЙИЛЛАРИ:

Мавқууд молиявий ресурслардан қилиб чиққан ҳолда бюджетни тузиш, тасдиқлаш ва уни ишлатишда иккитомоий ишлаб чиқариш жараёнининг ёлғиз

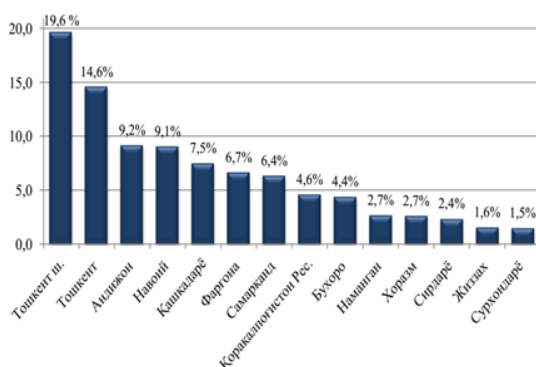
Мintaqaviy (hududiy) takror ishlab chiqarish jarayonlarini tartibga solishning ma'muriy va iqtisodiy usullari

Ma'muriy usullar Iqtisodiy usullar

2017 йилда ЯХМнинг тармоқлар бўйича таркиби
(жамига нисбатан, % да)

Худудларнинг республика жами саноат ишлаб чиқариш ҳажмидаги улуши
(2017 йил январь-декабрь ойлари учун)

2017 йилнинг январь-декабрида иқтисодий фаолият турлари бўйича
асосий капиталга инвестициялар (млрд.сўм)

1990-2017 йилларда Ўзбекистон Республикасида рўйхатга олинган
жиноятлар сони динамикаси

FANGA DOIR VIDEO MA'RUZALAR VA VIDEO ROLIKLAR

Fanga doir video ma'ruzalar va video roliklar

1. <https://www.youtube.com/watch?v=FZykg1zGCWk>
Videofilm Departament. Ekonomicheskaya bezopasnost
2. <https://www.youtube.com/watch?v=fzMzU2pEffk>
Ekonomicheskaya bezopasnost - YouTube
3. https://www.youtube.com/watch?v=N_tu0QMBCao
Ekonomicheskaya bezopasnost - YouTube
4. <https://www.youtube.com/watch?v=7ic-SH7BfhQ>
Ekonomicheskaya bezopasnost. Boleye 60 новых specialistov
5. <https://www.youtube.com/watch?v=2YKEGyafuuM>
Ekonomicheskaya bezopasnost kompanii - YouTube
6. https://www.youtube.com/watch?v=uklsIdk_xgw
Ekonomicheskaya bezopasnost. Urazgaliyev V. Sh. - YouTube
7. <https://www.youtube.com/watch?v=YST8VoELW-A>
Cistema ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya - YouTube
8. <https://www.youtube.com/watch?v=L97m6lxt4PY>
Ekonomicheskaya bezopasnost - YouTube
9. <https://www.youtube.com/watch?v=In1frvpcODA>
Strategiya ekonomicheskoy bezopasnosti Rossii. Kommentarii V
10. <https://www.youtube.com/watch?v=qtxv1y6J1Qc>
Seminar Ekonomicheskaya bezopasnost kompanii: opredeleniye
11. https://www.youtube.com/watch?v=uklsIdk_xgw
Ekonomicheskaya bezopasnost. Urazgaliyev V. Sh. - YouTube
12. <https://www.youtube.com/watch?v=hGs0TWNiI30>
Ekonomicheskaya bezopasnost gosudarstva kak faktor ... - YouTube
13. <https://www.youtube.com/watch?v=B19BkSZ-x-w>
Zona ekonomicheskoy bezopasnosti "Sosialnaya Bezopasnost ...
14. <https://www.youtube.com/watch?v=bZEcvUI00GI>
Economic Security: Saving Lives, Building a Future - YouTube
15. https://www.youtube.com/watch?v=l_dzbZMHY38
Working for the ICRC: economic security delegate - YouTube
16. [youtube.com/watch?v=9qqkxKRr3RU](https://www.youtube.com/watch?v=9qqkxKRr3RU) Economic Security - YouTube
17. <https://www.latinoeconomicsecurity.org/category/video/>
Latinos & Economic Security (LES) | Video
18. <https://fedsoc.org/.../videos/economic-security-event-audio-video>
Economic Security - Event Audio/Video | The Federalist Society
19. www.moneycontrol.com > Live TV > CNBC TV18 Latest Videos
Watch US-India partnership strategic for economic, security purposes
20. <https://www.youtube.com/watch?v=vWM08DzTuhY>
Innovation Economics: The Race for Global Advantage.

DAVRIY MUSTAQIL TA'LIMGA OID TOPSHIRIQLAR

MUSTAQIL TA'LIMGA OID TOPSHIRIQLAR

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyevning mamlakatimizni 2016 yilda ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yakunlari va 2017 yilga mo'ljallangan iqtisodiy dasturning eng muhim ustuvor yo'nalishlariga bag'ishlangan Vazirlar Mahkamasining kengaytirilgan majlisidagi ma'ruzasida ilgari surilgan iqtisodiy masalalar.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasini yanada rivojlantirish bo'yicha Harakatlar strategiyasi to'g'risida" gi Farmonidan kelib chiqadigan masalalar.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh.Mirziyoyevning "Tadbirkorlik faoliyatining jadal rivojlanishni ta'minlashga, xususiy mulkni har tomonlama himoya qilishga va ishbilarmonlik muhitini sifat jihatidan yaxshilashga doir qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi Farmonining mazmun mohiyati.

4. Prezident Sh.Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi qabul qilinganining 24 yilligiga bag'ishlangan tantanali ma'rosimdagi ma'ruzasida ilgari surilgan iqtisodiy masalalar.

5. 2015-2019 yillar uchun ishlab chiqarishni tarkibiy islohotlar bilan ta'minlash, modernizatsiya va diversifikatsiyalash bo'yicha chora-tadbirlar dasturi asosida real sektor korxonalarida mahsulot raqobatbardoshligini oshirishning iqtisodiy tahlili

6. Iqtisodiy xavfsizlik indikatorlari.

7. Iqtisodiy xavfsizlikka ta'sir yetuvchi ichki va tashqi tahdidlar.

8. Globallashuv jarayonlarining mamlakatlar iqtisodiy xavfsizligiga ta'siri.

9. Investision siyosatning mamlakat iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashdagi roli.

10. Iqtisodiy xavfsizlik indikatorlari va ularning tahlili

11. Iqtisodiyotning real sektorini rivojlantirilishining iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlashdagi ahamiyati.

12. Globallashuvning mamlakatlar iqtisodiy xavfsizligiga ta'siri masalalari.

13. Iqtisodiy xavfsizlik strategiyasida ijtimoiy siyosatning o'rni.

14. Iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirish iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash omili.

15. Tashqi iqtisodiy faoliyat sohasida iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash masalalari.

16. Iqtisodiy xavfsizlik va iqtisodiyotni davlat tomonidan tartibga solish

17. Ishsizlik iqtisodiy xavfsizlikning ijtimoiy indikator.

18. Kichik biznes va tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirilishining iqtisodiy va ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlashdagi ahamiyati.

19. Jahon moliyaviy iqtisodiy inqirozidan keyingi davrda moliyaviy xavfsizlikni ta'minlash masalalari.

20. Inson taraqqiyotini ta'minlash va ijtimoiy xavfsizlik o'rtasidagi bog'liqlik masalalari.

21. O'zbekiston Respublikasida oziq-ovqat xavfsizligini ta'minlashning asosiy yo'nalishlari.

22. Iqtisodiy xavfsizlik tizimida yekologik xavfsizlikning tutgan o'рни.
 23. Korxonaning iqtisodiy xavfsizligi.
 24. Aholining turmush darajasi va sifatini oshirishning ijtimoiy xavfsizlikni ta'minlashdagi ahamiyati.
 25. Iqtisodiy xavfsizlikni ta'minlash tizimida shaxs xavfsizligi masalalari.
 26. Innovatsiyalarning iqtisodiy xavfsizlik tizimida tutgan o'рни.
 27. Xufyona iqtisodiyotning mamlakatlar iqtisodiy xavfsizligiga ta'siri.
- Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan referatlar tayyorlash va uni taqdimot qilish tavsiya etiladi.

QO‘LLANILADIGAN PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARI SHARHI

QO‘LLANILADIGAN PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARI SHARHI

1. Amaliy mashg‘ulotlarni tashkil etishning asosiy shakllari

Amaliy mashg‘ulot:

- o‘quvchilarni o‘qituvchi bilan va o‘zaro faol suhbatga kirishishiga yo‘naltirilgan,
- nazariy bilimlarni amaliy faoliyatda amalga oshirish uchun sharoitni ta‘minlovchi,
- olingan bilimlarni amaliy foydalanish imkoniyatlarini muhokama qilishga mo‘ljallangan mashg‘ulotning o‘qitish shakli.

-

Amaliy mashg‘ulotning mazmuniga quyiladigan talablar

- muhokamaga munozarali savollar olib chiqiladi;
- muhokama qilinuvchi savollar ilm-fanning erishgan zamonaviy yutuqlari tomoni bilan ko‘rib chiqiladi;

- nazariya va amaliyotni uzviy birligi ochib beriladi;
- muhokama qilinuvchi materialning talabalarning bo'lg'usi kasbiy faoliyati bilan aloqasi ta'minlanadi;
- ko'rib chiqilayotgan material adabiyotda mavjud emas yoki material, qisman bayon etilgan.

Amaliy mashg'ulotlar turlari va ularga xos xususiyatlari

Amaliy mashg'ulot turi	Amaliy mashg'ulot shakli, uning o'ziga xos xususiyatlari
Talabalarining nazariy bilimlarini tizimlashtirish/ tuzilmaga keltirish/ mustahkamlash/ kengaytirish: - metodologik nuqtai nazaridan eng muhim va o'ziga xos fan mavzularining yaxshi o'rganish. - tushunish va o'zlashtirish uchun murakkab bo'lgan mavzu savollarini batafsil o'rganish. - kasbiy tayyorgarlik sifatini aniqlovchi, alohida asosiy bo'lgan mavzularni batafsil o'rganish.	Keng ko'lamli suhbat. Hamma uchun umumiy bo'lgan tavsiya etilayotgan majburiy va qo'shimcha adabiyotlar bilan mashg'ulotning har bir reja savollariga talabalarni tayyorgarligini nazarda tutadi. Faollashtirishni barcha vositalarini qo'llash bilan: so'zga chiquvchiga va barcha guruhga yaxshi o'ylab tuzilgan aniq ifodalangan savollar, so'zga chiquvchi talabalarni kuchli va kuchsiz tomonlariga talbalar diqqatlarini qarata olish, talabalar diqatti va qiziqishini, ish jarayonida ochib berilayotgan, yangi tomonlarga o'sha vaqtni o'zida ajratib ko'rsatish va boshqalar asosida ko'pchilik talabalarni savollarni muhokama qilishga jalb qilish imkonini beradi. Keng ko'lamli suhbat ba'zi savollar bo'yicha alohida talabalarni avvaldan rejalashtirilgan qo'shimcha ravishda so'zga chiqishlarini istisno qilmaydi, balki, taxmin qiladi. Biroq bunday ma'lumotlar muhokama uchun asos bo'lmaydi, balki muhokama qilingan savollar uchun to'ldiruvchi bo'ladi. Ma'ruza va referatlar muhokamasi. Muhokamaga 12—15 daqiqa davomiyligidagi 2-3 ma'ruzadan ko'p bo'lmagan ma'ruzalar olib chiqiladi. Ba'zida qo'shimcha ma'ruzachi va opponentlar (muxoliflar) belgilanadi. Oxirgi chiquvchilar mazmunni qaytarmaslik uchun, ma'ruza matni bilan tanishadilar. Biroq ko'p hollarda, ma'ruzachi va opponentlar, qo'shimcha ma'ruzachilardan tashqari, hech kim seminarga jiddiy tayyorlanmaydi. So'zga chiquvchilarni o'zlari ham faqat bir savolni o'rganadilar. Shu bilan birga, odatiy seminar ishiga "quruq nazariyalik" elementini kiritib, bunday mashg'ulotlar talabalarda ba'zi qiziqishlarni uyg'otadi. Talabalarni har birini qo'shimcha ma'ruzachi yoki opponent sifatida tayyorlanib kelishga o'rgatish juda muhim hisoblanadi. Referatli ma'ruzalarni yakuniy seminarda, uning asosiy savollari avvaldan muhokama qilib bo'lingan, katta bir mavzu bo'yicha ko'rib chiqish maqsadga muvofiq bo'ladi. Press-konferensiya. Qisqa so'zga chiqishdan so'ng birinchi savol bo'yicha ma'ruzachiga (agarda ma'ruzalar bir qator talabalarga berilgan bo'lsa, o'qituvchining o'zi ulardan biriga so'z beradi) so'z beriladi. Shundan so'ng har bir talaba ma'ruza mavzusi bo'yicha unga savol berishi lozim. Savol va javoblar seminarining markaziy qismini tashkil etadi. Qancha ko'p jiddiy tayyorgarlik ko'rilsa, savollar shunchalik chuqur va mahoratli beriladi. Savollarga avval ma'ruzachi javob beradi, so'ngra u yoki boshqalar bo'yicha istagan bir talaba o'z fikrini bildirishi mumkin. Bunday holatlarda qo'shimcha ma'ruzachilar, agarda

<i>Ilm-fanning alohida xususiy muammolarini chuqurroq ishlab chiqish.</i>	shundaylar belgilangan bo'lsa, faol bo'ladilar. O'qituvchi har bir muhokama qilayotgan savol bo'yicha, yoki seminar yakunida o'z xulosasini qiladi. O'zaro o'qish. Tushunish va o'zlashtirish uchun eng ko'p murakkablikdagi savollarni o'rganish asosiy maqsadga ega bo'lgan, seminar. Seminar mobaynida talabalarni o'zaro o'qishga yo'naltirish muhim hisoblanadi: har kichik-guruhga mavzuning bir savoli beriladi, bu bo'yicha ular ishlaydilar va bunga asos (ekspert varaqlar – savolni yoritish rejasi, tayyorlangan ma'lumotlarni vizual taqdim etish bo'yicha tavsiyalar) beriladi. Ekspert guruhlarning ish natijalari taqdimotidan so'ng o'qituvchi xulosalar qiladi. Yumoloq (yozma /og'zaki) stol. O'tgan mavzu bo'yicha bilimlarni chiqurlashtirish va aniqlashtirish, bor bilimlarni safarbar qilish va har xil vaziyatlarda ularni qo'llash, o'z fikrlarini qisqa va asoslangan xolda bayon qilish ko'nikmalarini rivojlantirish asosiy maqsadga ega bo'lgan, seminar. Har xil ssenariylar bo'yicha o'tkazilishi mumkin. 1. «Yozma yumoloq stol» - talabaning savoli / yechimi topilishi kerak bo'lgan g'oya yozilgan varaq, doira bo'yicha uzatiladi va har bir ishtirokchi o'z mulohazalarini qo'shadi. 2. «Og'zaki yumoloq stol» - har bir talaba qo'yilgan savolning javobiga o'z qo'shimchalarini kiritadi / oldingi ishtirokchi tomonidan taklif qilingan g'oyani qo'llab-quvvatlaydi va rivojlantiradi. Spes seminar. Bakalavriyatning 4 kursida, magistraturada o'tkaziladi. Ilmiy mavzu bo'yicha yosh tadqiqotchilarni muloqat maktabini ifodalaydi. Spesseminar vaqtida talabalarning guruhlarda ishlashga va uni baholashga, ilmiy tadqiqotlar usullaridan foydalanishga intilishlari katta rol o'ynaydi. Spesseminarning yakuniy mashg'ulotida o'qituvchi, qoidaga ko'ra, seminarlarni va talabalarning ilmiy ishlarini muhokama qilingan muammolarni kelgusida tadqiqotlar qilish istiqbollarini va talabalarni ularda ishtiroq etish imkoniyatini ochib umumlashtiradi.
Maxsus (kasbiy) va umumo'quv ko'nikma va amaliy malakalarni shakllantirish: - amaliy muammoli vaziyatni tahlil qilish va yechish jarayonida xarakteristik algoritmini aniqlash bilan bog'liq egallagan nazariy bilimlarni amaliy qo'llash.	Ta'limiy o'yin. O'qitish samaradorligini uning ishtiroqchilarini nafaqat bilimlarni olish jarayoniga faol jalb qilish, balki ularni (hozir va shu yerda) foydalanish orqali oshirishga imkon beradi; o'zgaruvchan vaziyatlarda o'zini tutish taktika ko'nikmalarini shallantiradi; vyirabatyvayet dinamik rolevogo povedeniya; amaliyot imitatsiyasini ifodalaydi; aniq ko'nikma va malakalarni shakllantirishga va ishlab berishga qaratilgan. Seminar natijaviyligini uning tashkiliy-uslubiy ta'minoti belgilaydi: o'yinning texnologik xaritasini ishlab chiqish; o'yin

	atributlarini va materiallar paketini: vaziyat bayoni, ishtiroksilar uchun yo‘riqnomalar, personajlar ta’rifi (agar o‘yin roli yoki ishbilarmon bo‘lsa) yoki vaziyatli ko‘rsatmalar (agar o‘yin modellashtiruvchi bo‘lsa) tayyorlash. Amaliy topshiriqlarni bajarish. Amaliy topshiriqlarning ko‘pchiligi kichik guruhlar tarkibida bajariladi va quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi: yo‘riqnoma berish → o‘quv topshiriqni bajarish bo‘yicha yo‘riqnoma bilan tanishish → topshiriqni bajarish → natijalarning ommaviy taqdimoti → natijalarni umumlashtirish va baholash. Masalalar yechish bo‘yicha mashq. Yakka tartibda amalga oshiriladi va quyidagi bosqichlarni o‘z ichiga oladi: yo‘riqnoma berish – masalani yechish – natijalarni tanlama taqdimoti - umumlashtirish. Muammoli masalalar va vaziyatlarni yechish. Muammoli masalalar va vaziyatlarni ishlab chiqish juda katta mehnat talab qiladi. Lekin talabalar tomonidan amaliy kasbiy faoliyatdan olingan muammoli masalalarni yechish va muammoli vaziyatlarni ko‘rib tahlil qilish nazariyani haqiqiy amaliyot bilan bog‘lashga imkon beradi. Bu o‘qitishni faollashtirishga imkon beradi, talabalarga o‘rganilayotgan materialni amaliy foydasini tushunishga yordam beradi. Ta’lim beruvchi amaliy muammoli vaziyatlarni (keys) yechish. Keys (muammoli vaziyatdan farqli ravishda) talabalarni muammoni ifodalash, muammoli vaziyatni tahlil qilish va baholash, uni maqsadga muvofiq yechim variantlarini qidirishga yo‘naltiruvchi tashkilotlar, insonlar guruhi yoki alohida individlarni hayotining muayyan sharoitlarini yozma ravishda taqdim etilgan bayonini o‘z ichiga oladi. Keysni yechish jarayoni quyidagi bosqichlarini o‘z ichiga olish muhim: → muammoni yakka tartibda tahlil qilish va yechish, → yakka tartibda topilgan yechimni birgalikda (kichik guruhlarda) tahlil qilish, o‘zaro maqbul yechim variantini rasmiylashtirish, → guruh ishini taqdimoti, → muammoni yechish usul va vositalarining eng maqbul variantini jamoaviy tarzda tanlash. Fiklash jarayoni, muammoli vaziyatni yechish jarayonida paydo bo‘lingan, mustaqil topilgan dalillar oriyentirlarni, kasbiy boyliklarni topishga va mustaqamlashtirishga, kelgusi kasbiy faoliyati bilan aloqani anglashga ko‘maklashadi. O‘quv loyihalarning taqdimoti va baholanishi Ushbu o‘quv mashg‘ulotini tayyorlashda o‘qituvchining roli quyidagilardan iborat: loyiha topshirig‘ini ishlab chiqish; talabalarga ma’lumotlarni izlashda yordam berish; o‘zi axborot manbai bo‘lishi; butun jarayonni muvofiqlashtiri; ishtirokchilarni qo‘llab-quvvatlash va rag‘batlantirish; uzluksiz qayta aloqani amalga oshirish; maslahat berish. Ushbu o‘quv mashg‘ulotida guruhlar o‘z faoliyatining natijalari to‘g‘risida ma’ruza qilishadi va uni belgilangan shaklda taqdim
--	---

	etishadi (loyihaviy faoliyatning natijalarini, hamda loyiha maxsulotini tasviriy va og‘zaki taqdimot ko‘rinishida). O‘qituvchi guruhlarining o‘zaro baholanishini tashkillashtiradi va loyiha ishtirokchining faoliyatini baholaydi.
Talabalarni nazariy va amaliy tayyorgarlik darajasini nazorat qilish va baholash	Kollokvium. O‘qituvchining talabalar bilan kollokviumlari (suhbatlashuvi) odatda kursning u yoki bu mavzusi bo‘yicha bilimlarini aniqlash, uni chuqurlashtirish maqsadida olib boradi. U ko‘pincha 1) dasturda ko‘zda tutilmagan, lekin talabalarda qiziqish uyg‘otgan qo‘shimcha mavzular bo‘yicha; 2) fanning alohida murakkab, lekin talabalar tomonidan yetarli darajada o‘zlashtirilmagan mavzulari bo‘yicha qo‘shimcha darslar mobaynida; 3) ohirgi seminar mashg‘ulotlarida javob bermagan talabalarni birish darajasini aniqlash uchun. Seminar-kollokvium mobaynida ma‘ruza, referat va boshq. Yozma ishlar tekshirilishi mumkin. Yozma (nazorat) ish. Talabalar nazorat savollariga javob beradilar/ testlarni yechadilar/ nazorat topshiriqlarini bajaradilar. Ularning to‘plamini to‘g‘ri tuzish muhim hisoblanadi: ular rejalashtirilayotgan o‘quv materialni o‘zlashtirish darajasiga mos kelishligi kerak va ularni tekshirishni ta‘minlashi kerak.

2. Amaliy mashg‘ulotlarda qo‘llaniladigan pedagogik texnologiyalar

AQLIY HUJUM METODI

Aqliy hujum (breynstroming-aqllar to‘zoni) – amaliy yoki ilmiy muammolar yechish g‘oyasini jamoaviy yuzaga keltirishda qo‘llaniladigan metod.

Metod chegaralangan vaqt oralig‘i ichida aniq muammo (savol, masala)ni yechishning noan‘anaviy yo‘llarini izlash bo‘yicha o‘quvchilarni aqliy faoliyatini yo‘naltirishga asoslangan.

O‘quv mashg‘ulotidagi aqliy hujum uchun muammoni tanlash quyidagi tamoyillar bo‘yicha amalga oshiriladi:

- tanlangan muammo nazariy va amaliy ahamiyatga ega bo‘lishi hamda o‘quvchilarda faol qiziqish uyg‘otishi kerak;

- ko‘p har xil ma‘nodagi yechim variantlariga ega bo‘lishi kerak.

O‘qitish texnologiyasini ishlab chiqishda aqliy hujum metodi o‘quv mashg‘ulotining bir lavhasi yoki butun mashg‘ulotni o‘tkazish asosi sifatida rejalashtirilgan bo‘lishi mumkin.

Aqliy hujum metodining texnologik chizmasi

INSERT TEXNIKA

INSERT (inglizcha so‘zdan olingan bo‘lib - **INSERT** – Interaktiv- interfaol Noting – belgilash System - tizim for-uchun Effective – samarali Reading – o‘qish and– va Thinking – fikrlash degan ma‘noni anglatadi).

1) Samarali o‘qish va fikrlash uchun matnda belgilar qo‘yishning interfaol tizimi hisoblanadi.

Matnni belgilash tizimi:

(√) - mening bilganimni tasdiqlovchi axborot;

(+) –men uchun yangi axborot;

(–) - menning bilganlarimga, zid axborot;

(?) - meni o‘ylantirib qo‘ydi. Bu bo‘yicha menga qo‘shimcha axborot kerak.

PINBORD TEXNIKA

Pinbord–(inglizchadan: *pin*- mahkamlash, *board* – yozuv taxtasi) – o‘quvchilarni tizimli va mantiqiy fikr bildirishga o‘rgatadigan metod.

Pinbord texnikasi:

1) muammoli masalalar va vaziyatlar, aqliy hujum va amaliy o'qitish metodlari bilan birga jamoaviy tarzda (guruhlarda) muammoni yechish variantlarini baholash hamda ular ichidan eng yaxshisini tanlash imkonini beradi;

2) aqliy hujum va amaliy o'qitish metodlari bilan birga jamoaviy tarzda (guruhlarda) toifali sharh o'tkazish imkonini beradi.

Pinbord texnikasining texnologik chizmasi

KEYS-STADI METODI

KEYS – (ingl. sase – to'plam, aniq vaziyat) – nazariy bilimlarni amaliy vazifalarni yechish jarayonida qo'llash imkonini beruvchi *o'qitish vositasi*.

Keysda bayon qilingan vaziyatni o'rganib va tahlil qilib, o'quvchilar o'zining kelgusidagi kasbiy faoliyatida o'xshash vaziyatlarda qo'llashi mumkin bo'lgan tayyor yechimni oladi.

Keysda bayon qilingan vaziyatlar (kasbiy), amaliy mashg'ulotlarda yechiladigan vaziyatli masalalardan tubdan farq qilinadi. Agar vaziyatli masalalarda har doim shart (nima berilgan) va talab (nimani topish kerak) berilgan bo'lsa, keysda, qoidaga ko'ra, bunday parametrlar mavjud emas.

O'quvchiga taqdim etilgan ixtiyoriy keysda:

- keysning belgilanishi va topshiriq/savollar aniq ifodalangan bo'lishi kerak;
- bayon qilingan muammoli vaziyatni yechish uchun kerakli va yetarli xajmda ma'lumotlarni o'z ichiga olishi kerak
- keysni yechish uchun *uslubiy ko'rsatmalar* bo'lishi kerak.

Keys-stadi (ingl.sase– to'plam, aniq vaziyat, stadi-o'qitish)–amaliy o'qitish vaziyatlar metodi.

Keys-stadi - o'qitish, axborotlar, kommunikatsiya va boshqaruvning qo'yilgan ta'lim maqsadini amalga oshirish va keys-stadida bayon qilingan amaliy muammoli vaziyatni hal qilish jarayonida prognoz qilinadigan o'quv natijalariga kafolatli yetishishni vositali tarzda ta'minlaydigan bir tartibga keltirilgan optimal usullari va vositalari majmuidan iborat bo'lgan o'qitish texnologiyasidir.

Ushbu metod o'quvchilarni quyidagilarga undaydi:

- muammoni shakllantirishga;
- amaliy vaziyatni tahlil qilish va baholashga;
- muammo yechimini eng maqbul variantini tanlashga.

O'quv mashg'ulotning o'qitish texnologiyasini tanlashni ikki asosiy dalil belgilaydi:

1. Keysning hajmi (qisqa, o'rtacha miqdordagi, katta)
2. O'quv topshirig'ini taqdim etish usuli:
 - savolli (savollar keysdan keyin keltiriladi)
 - topshiriqli (topshiriq keys kirish qismining oxirida keltiriladi)

O'QUV LOYIHA METODI

Ushbu metodning mohiyati shundan iboratki, ma'lum muddat ichida (bitta o'quv mashg'ulot doirasidan 2-3 oy muddat ichida) ta'lim oluvchi guruhli yoki yakka tartibda berilgan mavzu yuzasidan loyiha topshirig'ini bajaradi. Uning vazifasi – muayyan foydalanuvchiga yo'naltirilgan yangi ma'lumot olish, belgilangan muddat ichida berilgan u yoki bu muammoni ilmiy, texnikaviy yechimidan iborat.

O'quv loyihasi tushunchasi:

- muayyan iste'molchiga mo'ljallangan, muammolarni izlash, tadqiq qilish va yechish, natijani noyob (moddiy yoki intellektual) mahsulot ko'rinishida rasmiylashtirishga qaratilgan. Talablarning mustaqil o'quv faoliyatini tashkil qilish *usuli*;

- nazariy bilimlar orqali amaliy vazifalarni yechishga qaratilgan o'quv *vosita* va *qurollari*;

- rivojlantiruvchi, ta'lim-tarbiya hamda bilimlarni kengaytirish, chuqurlashtirish va malakalarni shakllantirishga qaratilgan *didaktik vosita*.

ГРАФИК TASHKIL ETUVCHILAR

KLASTER (klaster-tutam, bog‘lam)-axborot xaritasini tuzish yo‘li- barcha tuzilmaning mohiyatini umumlashtirish va aniqlash uchun qandaydir biror asosiy omil atrofida g‘oyalarni yig‘ish asosida aniq biror mazmunni keltirib chiqaradi.

Bilimlarni faollashtirishni tezlashtiradi, fikrlash jarayoniga mavzu bo‘yicha yangi o‘zaro bog‘lanishli tasavvurlarni erkin va keng jalb qilishda yordam beradi.

Klasterni tuzish bo‘yicha o‘quv topshirig‘iga yo‘riqnoma

1. Katta qog‘oz varag‘i markazida kalit so‘z yoki 1-2 so‘zdan iborat mavzu nomini aylana ichiga yozing.

2. Kalit so‘z bilan birlashdigan yon tomoniga kichkina hajmdagi aylana- “yo‘ldoshcha” ichiga mavzu bilan aloqador so‘z yoki so‘z birikmasini yozing. Ularni chiziq bilan “bosh” so‘zga bog‘lang.

3. Ushbu “yo‘ldoshcha”larda “kichik yo‘ldoshlar” ham bo‘lishi mumkin, ular ichiga yana so‘z yoki iboralar yozib ajratilgan vaqt tugagunga qadar yoki g‘oyalar tugamagunga qadar davom ettiriladi.

«NIMA UCHUN?» SXYeMASI –muammoning dastlabki sababini aniqlash bo‘yicha fikrlar zanjiri bo‘lib,tizimli, ijodiy, tahliliy mushohada qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

«Nima uchun?» sxemasini tuzish bo‘yicha o‘quv topshirig‘iga yo‘riqnoma

O‘quv topshiriqda ko‘rsatilgan muammosababini aniqlash uchun:

1) Muammoni yozing va strelka chizig‘ini chiqarib «Nima uchun?» so‘rog‘ini yozing.

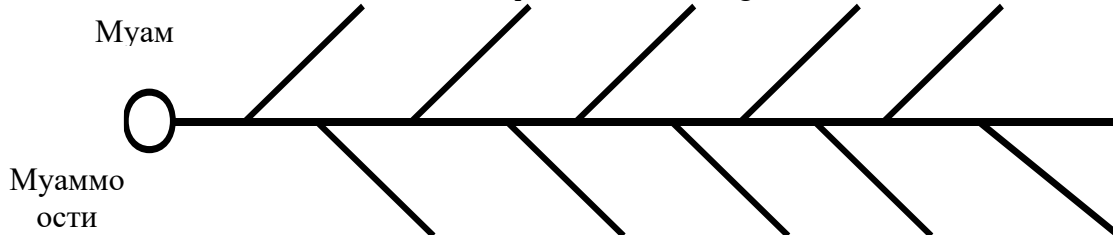
2) Savolga javob yozib nima uchun so‘rog‘ini takror yozib boravering. Bu jarayonni muammoning dastlabki sababi aniqlanmagunicha davom ettiring

«BALIQ SKELETI» CHIZMASI – bir qator muammolarni tasvirlash va uni yechish imkonini beradi. Tizimli fikrlash, tuzilmaga keltirish, tahlil qilish ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

“Baliq skeleti” sxemasini tuzish bo‘yicha o‘quv topshirig‘iga yo‘riqnoma

O‘quv topshiriqda ko‘rsatilgan muammo maydonini tavsiflash uchun:

1.«Baliq skeletini” chizing:

2. «Suyak»ning chap qismida (yoki yuqori suyakda) muammo osti muammoni yozing, o‘ng qismida (pastki suyakda) – muammo osti muammoni amalda mavjud ekanligini tasdiqlovchi dalillarni yozing.

«QANDAY?» IYeRARXIK DIAGRAMMASI - muammo to‘g‘risida umumiy tasavvurlarni olishga, uning yechimini topish usul va vositalarini topishga imkon beruvchi mantiqiy savollar zanjiridan iborat.

Tizimli, ijodiy, tahliliy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

«Qanday?» diagrammasini tuzish bo'yicha o'quv topshirig'iga yo'riqnoma

«Qanday?» diagrammasini tuzishdan avval, siz quyidagilarni bilishingiz kerak: ko'p hollarda Sizga muammolar hal etishda «Nima qilish kerak?» haqida o'ylashga hojat bo'lmaydi. Muammo yechimini topish uchun asosan «Buni qanday qilish kerak?» qabilida bo'ladi. «Qanday?» - muammoni hal etishda asosiy savol hisoblanadi.

1. Doira chizing va uning ichiga yechilishi lozim bo'lgan muammoni yozing.
2. Ketma-ket ravishda «Qanday?» savolini qo'ying va shu savolga javob bering. Shu tartibda savollarni ketma-ket berib boravering va javoblarni o'ylab o'tirmasdan, solishtirmasdan, baholamasdan, tez-tez yozishda davom eting.

Maslahat va tavsiyalar:

Yangi g'oyalarni grafik ko'rinishda qayd etishni o'zingiz hal eting: daraxt yoki kaskad ko'rinishida, yuqoridan pastga yoki chapdan o'ngga. Eng muhimi esda tuting: nisbatan ko'p miqdordagi foydali g'oyalar va muammo yechimlarini topishga imkon beradigan usul eng maqbul usul hisoblanadi.

Agarda siz muammoni yechimini topish uchun to'g'ri savollar bersangiz va uning rivojlanish yo'nalishini namoyon bo'lishida ishonchni saqlasangiz, diagramma, siz har qanday muammoni amaliy jihatdan yechimini topishingizni kafolatlaydi.

«NILUFAR GULI» CHIZMASI - muammoni hal etish vositasi. O'zida nilufar guli qiyofasini mujassam etgan. Uning asosini 9 ta katta kvadratlar tashkil etib, ularning har biri o'z navbatida to'qqizta kichik kvadratdan iborat.

Tizimli, ijodiy, tahliliy fikrlash qo'nikmalarini shakllantiradi.

«Nilufar guli» sxemasini tuzish bo'yicha o'quv topshirig'iga yo'riqnoma

O'quv topshiriqda ko'rsatilgan muammoni hal etish vositalarini topish uchun:

- 1) O'zida nilufar guli qiyofasini mujassam etgan sxemani chizing. Uning asosini 9 ta katta kvadratlar tashkil etib, ularning har biri o'z navbatida to'qqizta kichik kvadratdan iborat;

	B			Z			C	
				B	Z	C		
	D			D	A	F	F	
				G	H	Y		
	G				H		Y	

- 2) asosiy muammoni markaziy kvadratning markaziga yozing. Uni hal etish g'oyalarini markaziy kvadrat atrofida joylashgan qolgan sakkizta kvadratlarga yozing;

- 3) har bir ushbu sakkizta g'oyani markaziy kvadrat atrofida joylashgan sakkizta katta kvadrat markaziga o'tkazing, boshqacha aytganda, nilufar gulidan uning gul bargiga o'tkazing. Shunday qilib, ular har biri, o'z navbatida, yana bir muammo sifatida qaraladi.

GLOSSARIYLAR

GLOSSARIYLAR

Atamaning o‘zbek tilidagi nomlanishi	Atamaning rus tilidagi nomlanishi	Atamaning ingliz tilidagi nomlanishi	Atamaning ma’nosi
Iqtisodiy xavfsizlik	Ekonomi-cheskaya bezopasnost	Economic security	iqtisodiy kategoriya bo‘lib, iqtisodiyotning barqaror iqtisodiy o‘shish ta’minlangan, ijtimoiy ehtiyojlar optimal darajada qondirilgan, rasional boshqarish amalga oshirilgan, milliy va xalqaro darajalarda iqtisodiy manfaatlarning himoyalangandagi holatini ifodalaydi.
Milliy xavfsizlik	Nasional-naya bezopasnost	National security	manfaatlarni himoyalashning umumiy shakli sifatida manfaat va ehtiyojlarni qondirish, moddiy, ma’naviy, umuminsoniy qadriyatlardan bahramand bo‘lish va farovonlikka intilish to‘g‘risidagi barcha tasavvurlarni ifodalaydi.
Xalqaro iqtisodiy xavfsizlik	Internasio-nalnaya ekonomi-cheskaya bezopasnost	International economic security	har bir davlat, ya’ni dunyo hamjamiyati a’zosining o‘z ijtimoiy va iqtisodiy taraqqiyoti strategiyasini yerkin tanlash va amalga oshirish imkoniyatlarining ta’minlangandagi holati.
Korxonaning iqtisodiy xavfsizligi	Ekonomi-cheskaya bezopasnost predpriya-tiya	Economic security of company	ma’muriyat va personal tomonidan amalga oshiriladigan huquqiy, tashkiliy- iqtisodiy va injener - texnik chora - tadbirlar tizimi tufayli vujudga keltirilgan hayotiy muhim iqtisodiy manfaatlarning ichki va tashqi xavf - xatarlardan himoyalanganlik holati.
Globallashuv	Globalizasiya	Globalization	iqtisodiy taraqqiyotning industrial bosqichidan postindustrial bosqichiga o‘tish davrining mahsuli bo‘lib, jahon hamjamiyatining bugungi kundagi taraqqiyoti bosqichini ifodalovchi jarayon.
Terror	Terror	Terror	(lotincha “terror”) “qo‘rqinch”, “dahshat” ma’nosini anglatadi.
Terrorizm	Terrorizm	Terrorism	terrorni amalga oshirish

Siyosiy terrorizm	Politiches-kiy terrorizm	Political terrorism	siyosiy arboblarga, ular o'tkazayotgan siyosatga, hukumatlarga ta'sir o'tkazish maqsadida amalga oshiriladigan harakatlar
Iqtisodiy sohadagi terrorizm	Terrorizm v ekonomiches-kiy sfere	Terrorism in economy	terroristlarning iqtisodiy manfaatga yerishish maqsadida raqiblariga, aholining turli qatlamlari va guruhlariga, davlatlar va ularning boshliqlariga ta'sir o'tkazishi
Xufyona iqtisodiyot	Tenevaya ekonomika	Undercover economy	bu jamiyat tomonidan nazorat qilinmaydigan tovar moddiy boyliklar va xizmatlarning harajati. Alohida fuqarolar va ijtimoiy guruhlar o'rtasidagi davlat boshqaruv organlaridan yashirinadigan ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlarni ham ifodalaydi.
Rasmiy iqtisodiyot	Ofisial-nyy ekonomika	Official economy	bu davlat tomonidan kuzatiladigan va nazorat qilinishi mumkin bo'lgan iqtisodiyot.
Korrupsiya	Korrupsiya	Corruption	lotincha (corruptio) so'zidan olingan bo'lib, buzilish degan ma'noni anglatadi. korrupsiya - xavfsizlikka tahdid soluvchi hodisa va xufyona iqtisodiyotning ko'rinishidir.
Iqtisodiy xavfsizlikning mezoni	Kriteriya Ekonomi- cheskaya bezopasnost	Criteria of economic security	iqtisodiy xavfsizlikning mohiyatini ifodalovchi muhim jarayonlar nuqtai nazaridan iqtisodiy xolatni baholash.

TAVSIYA ETILADIGAN ELEKTRON JURNALLAR VA INTERNET SAYTLAR

TAVSIYA ETILADIGAN ELEKTRON JURNALLAR VA INTERNET SAYTLAR

Elektron jurnallar:

1. <http://www.icaew.com/en/library/subject-gateways/financial-management/investment-appraisal> - elektron jurnal
2. <http://www.businessdictionary.com/definition/investment-appraisal.html> - elektron jurnal
3. [http://www.academicjournals.org/article/article1380730553_Olawale%20et%20al%2020%20\(1\).pdf](http://www.academicjournals.org/article/article1380730553_Olawale%20et%20al%2020%20(1).pdf) – elektron jurnal
4. www.iqtisodiyot.uz - Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar. Ilmiy-elektron jurnal.
5. www.cer.uz - Ekonomicheskoe obozrenie.
6. <http://link.springer.com> – Journal of Economics
7. <http://ejde.math.txstate.edu> - Electronic journal of differential equations (EJDE)
8. <http://journals.indexcopernicus.com> – Journal of Economy, Business and Financing
9. <http://www.bioxbio.com> - European journal of political economy
10. <http://www.scijournal.org>- Quarterly journal of operationsresearch impact factor
12. <http://www.koet.syktso.ru/vestnik> - Korporativnoe upravlenie i innovatsionnoe razvitie ekonomiki Severa
13. <http://www.teoria-practica.ru> - Teoriya i praktika obshchestvennogo razvitiya
14. <http://ubs.mtas.ru/about> - Upravlenie bolshimi sistemami: sbornik trudov
15. <http://www.uecs.mcnip.ru> - Upravlenie ekonomicheskimi sistemami
16. <http://www.scientific-notes.ru/index.php> - Uchenie zapiski. Elektronniy nauchniy jurnal Kurskogo gosudarstvennogo universiteta
17. <http://technomag.edu.ru> - Nauka i obrazovanie (MG TU im. N.E. Bauman)
18. <http://www.e-rej.ru/e-rej.htm> - Rossiyskiy ekonomicheskii internet jurnal
19. www.review.uz - Ekonomicheskoe obozrenie
20. <http://www.bdm.uz/uz/birjaexpert> - Biznes-Ekspert
21. www.uwed.uz/jurnal - Xalqaro munosabatlar
22. http://www.tdiu.uz/issues/scientific_magazine.aspx - Iqtisodiyot va ta'lim
23. www.bpk.uz - Bozor, pul va kredit
24. http://www.tdiu.uz/issues/scientific_journal.aspx - “Iqtisodiyot va innovatsion texnologiyalar” ilmiy elektron jurnal
25. www.inderscience.com- International Journal of Business Forecasting and Marketing Intelligence.
26. www.free-management-ebooks.com- Ansoff matrix.
27. www.cer.uz- Ekonomicheskoe obozrenie.
28. www.ama.org- Journal of International Marketing.

**www.webofscience.com - Xalqaro ilmiy maqolalar platformasidan
olingan namunaviy manbalar:**

1. *Ekonomicheskaya bezopasnost regiona: suuynost, vidy, kriterii osenki.* Simonovich, Nikolay Yevgenyevich; Kiseleva, Irina Anatolyevna; Kupriyanova, Lyudmila Mixaylovna, 2017.
2. *Finansovaya bezopasnost predpriyatiy: neobxodimost sistemnogo podxoda i uchastiya bankov.* Yankina, Irina Aleksandrovna; Spiridonov, Yevgeniy Eduardovich, 2016.
3. *Ekonomicheskaya bezopasnost innovacionnogo predpriyatiya: institucionalnyy podxod.* Vasilyev, V.L.; Tuktarova, E.M., 2014
4. *Podxody k formirovaniyu konsepsii ekonomicheskoy bezopasnosti predpriyatiya.* Vishnevskaya, O.V., 2011
5. *Diversification of business activity in rural areas as a risk minimization tool of economic security.* V.Boiko, 2017.
6. *Comprehensive estimation of industrial security of high technology industry.* H. Weida, L. Zhifeng, H. Rong, 2016.
7. *Tax risks estimation in the system of enterprises economic security.* A.Poltorak, V.Yuriy, 2016.
8. *Origin and definition of the category of economic security of enterprise.* A. Ianioglo, T.Polajeva, 2016.

Internet saytlar:

1. <http://www.gov.uz>
2. <http://www.lex.uz>
3. <http://www.stat.uz>
4. <http://www.cbu.uz>
5. <http://www.digitalmetricsplaybook.com>
6. <http://www.marketo.com>
7. <http://www.bizneslab.uz>
8. <http://www.study.com>
9. <http://www.inderscience.com>
10. <http://www.free-management-ebooks.com>
11. <http://www.eksmo.ru>
12. http://www.ar_emelin.ru
13. <http://uz.cintech.ru>
14. <http://uz.cintech.ru>
15. <http://www.energetiki.net>
16. <http://www.ozon.ru>
17. <http://www.ekon.oglib.ru>
18. <http://www.webbl.ru>
19. <http://www.bookshunt.ru>

- 20.<http://www.gov.uz>
- 21.<http://www.mehnat.uz>.
- 22.<http://www.stat.uz>
- 23.<http://www.lex.uz>
- 24.<http://www.ima.uz>
- 25.<http://region-ural.by.ru>
- 26.<http://delo.net>
- 27.<http://www.doski.ru>

R.Botirova

Iqtisodiy xavfsizlik

fani bo'yicha o'quv-uslubiy majmua

Amaliy mashg'ulotlar uchun

Namangan: Iqtisodiyot, 2024 yil, 100 bet.